

שנה ז (תשפ"ג)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ בהעלוהו ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הסתר והמכור

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אוד מאיד ושמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק אדמ"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | הביטח בה'
אינו חסר מאומה
ברזא ראח"ד - מילתא חדת"א

יב | זיכוי הרבים
ניצין אורה חסידו לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יז | אחרי קבלת התורה יש כח
להמתיק הדינים על ידי האכילה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

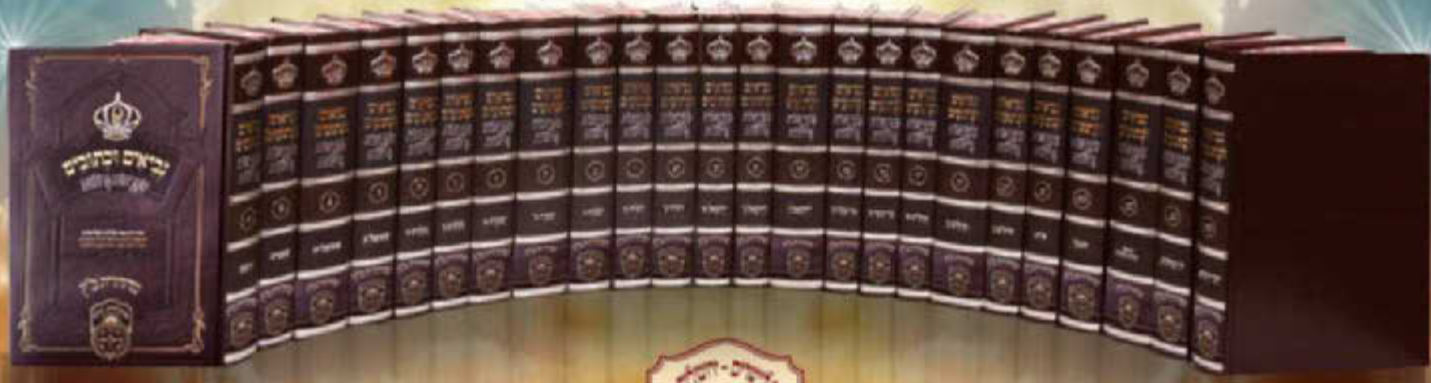
מעדני מלך | הערה ודיקן בלשון הפסוק א
אהבת שלום | אחר קבלת התורה יש פח להמתיק הדינים על ידי האכילה א
מקור ברוך | 'מאין לי בשר' - למשה רבנו לא היה שיבות עם בשר א
תורת הרמ"ל | שבעת הנרות - שבעה תנאים ומעלות הדרושים לעבודת
 הבורא א
לקוטי תורה | התעלות כל ישראל על ידי שבעת הנרות א
יודעי בינה | הערה על הבקשה ליהודים היתה אורה וגו' 'כן תהיה לנו' בגסח
 ההבדלה ב
לקוטי שיחות | שתי אפנים בגלויים שלמעלה, מצד האדם ובדרך מתנה .. ב
מאמר מודכי | עבודת האדם בצעירותו ברשפי אש והתלהבות מוסיפה מעלה
 לעבודתו בימי זקנותו ג
דברי ישראל | כל מצעדי האדם ומאורעותיו מוקדקים וספורים בהשגחה
 פרטית ג
מי השלוח | צדיק הדור מפייר ויודע מה רצון הבורא יתברך ג
הנתן אמרי שפר | מאמר המגיד ממעורר ש'זיע'א 'הצוצרות' - חצי צורות |
 עבודת האדם לחבר החצי צורה שפגוף לחצי הצורה של הנשמה ג
פנסת יחזקאל | שפלות ונמיכות לפני עבודת התורה והתפלה הוא עצת
 היצר ד
פתוחי חותם | מדוע סבר יהושע שיש פגם בנבואתם של אלדד ומידד .. ד
דברי בינה | פיצד לא ידע משה רבנו ממעלתו העצומה ד
צפנת פענח | משה רבנו היה משלם בתכלית במדת הענה ד
עבודת יששכר | 'ותמנת ה' ביטי' - כל מגמתו בחיים היתה גלוי כבוד שמים
 וממילא היה הוא בעצמו כתמונת הבורא כביכול ד
קרבו העני | אף אהד מישראל לא הרהר פיצד הפל ממתנינים עבור אשה
 אחת ה
זקן ביתו | באור המדרש שמואל שפונת התנא לומר שאין לבטל מצוה עוברת
 מחמת למוד תורה ה
זרע קדש | בעל אמונה אינו מתאנה תאנה ה
עבודת ישראל | מי שהבורא חפץ בו מנסהו בנסיונות ה
שם משמואל | התחזקות לצעירים המתחילים בעבודת ה' ונופלים
 ממדרגתם ה

נעם אלימלך | הצדיק מרגיש בכל עת שלא התחיל בעבודה ו
מאור ושמש | העצבות מביאה לתאות האכילה ולכל סוגי העברות ו
שפת אמת | עקר המבקש מהאדם שיהיה למודו בדחילו ורחימו ולא יתבפש
 להראותו בעולם הבא ו
ברית שלום | פון אהרן לדעת המקום אף שלא שמע ממשה רבנו ו
ילקוט האורים | לא הצרך אהרן לעשות פעולות הכנה בביתו להדלקת הנרות ו
אברהם אבני | זכירת המקום שהאדם הולך באחריתו למקום עפר רמה ותולעה
 מסגלת לטהרו מפל עון ומפל חטאת ו
חמדת ישראל | בעת שנוסעים ממקום למקום יכנו שם של שמירה ז

אוצרות גאוני הדורות

ברית שלום | רפואת העינים על ידי המון ז
יבין שמועה | ואל אראה ברעתי - ששנרבות את הערב רב ז
פרח לבנון | הושע מכה על כבוד רבו ז
יחי ויתן | בזכות מדת העונה הנבואה שורה על הנביא ומתקיימת ז
בני ראובן | משה אינו צריך להיות מאד מאד שפל רוח ז
פרי הלולים | מניעת ראית הנגעים בתחלת היום או בסופו מפני שעזה נראית
 כהה ח
תפארת הונתן | הנשמות והניצוצות שבבשר משבחים וראויים מהנשמות
 שבירקות ח
כלי המדה | התגברות היצר הרע על ידי אכילת בשר ח
תורת משה | תקון הנשמות המתגלגלים בבהמות הטהורות ח
תורת משה | הרשע מתקלקל ונטימטס לבו על ידי נפש הבהמה ח
בן איש חי | החוטא אינו יכול לתקן ניצוצות הקדשה הגנוזים בבשר ט
שבט מוסר | רמז הכתוב לאוכל בשר שיכנו לתקן נפש המתגלגלת בבהמה ט
פלא יועץ | אכילת בשר בימים המתירים בנפילת אפים ט
קולו של יעקב | הממעט מאכילת בשר זוכה לנשמה הנקראת 'רוח' ט
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
מילתא חדתא יד
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יז

מהדורת בי"ד
אוצר בהירות הנ"ך
בהישג ידך!

25 כרכים נדירים ביניים

נ"ך ספראות גחיות

אור הגאולה לישרי לב

נושאים בפרשת בהעלותך

קדשת האכילה

מעדני מלך

רבי אשר ישעיהו מרימנוב-קראקא זיע"א בן בעל האמרי נעם זיע"א

הערה ודיוק בלשון הפסוק

ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר (יא יח). לכאורה הלשון אינו מובן, מה זה שאמר התקדשו 'למחר' דייקי, וכי אין מעצור להקדוש ברוך הוא שיתן להם תכף היום בשר לאכל, ואם שיהיה פונתו בדוקא על יום המחרת, הוי ליה למימר התקדשו עצמכם כי מחר תאכלו בשר.

טרם אכילת בשר על האדם לטהר ולקדש עצמו במחשבות טהורות

ונראה לבאר בדרך מוסר, שתורה הקדושה מזהיר לכל אדם שרצה לאכל בשר, שמקדם צריך לקדש ולטהר את עצמו בשעת אכילה, ולחשב מה יהיה בסופו פשיירם בקרב בנטן מלאה בשר, ומרבה בשר מרבה רמה (אבות פ"ב מ"ז).

כאשר אינו אוכל לשם תאנה נחשבת האכילה לעבודה

ידוע דאיש המשפיל יש בכח ידו להמיתק הדינים ולהשתיקן ולהפך אותן על ראש רשעים באמצעות אכילתו שהוא אוכל, וזהו הכל על ידי התורה הקדושה שנתן לנו השם יתברך, לאפוקי קדם מתן תורה לא היה זה הכח.

וזהו אשר נאכל במצרים חנם, פרוש שלא היה עושה שום פעלה, אבל עכשו אחר קבלת התורה יש בגדינו להפיל שונאים תללים תללים באמצעות אכילתנו, וד"ל:

מקור ברוך

רבי ברוך מסענט זיע"א

'מאין לי בשר' - למשה רבנו לא היה שיכות עם בשר

מאין לי בשר לתת לכל העם הזה (יא ג). אפשר לבאר הכונה, דהנה כל הבא לבקש מחברו דבר מה, צריך שיהיה לתברו שיכות לענין המבקש, וזה שטען משה רבנו מאין לי בשר, הינו איזה שיכות יש לי עם בשר, שהם באים אלי בתביעה שאספק להם בשר, והרי לדבר זה אין לי כל קשר ושיכות כלל:

וכאשר קדש עצמו במחשבות טהורות, שאינו אוכל לשם תאנה, רק שיהיה פריא וחקק לעבודת הבורא יתברך, וכדומה ממחשבות רוחניות שצריך לבנו בשעת אכילה, אזי יהיה האכילה נחשב גם כן לעבודה.

באר לשון הפסוק על פי הנ"ל

וזה שמדק הכתוב התקדשו למחר, כי יש מחר שהיא לאחר זמן (מכילתא בא יח), רצה לומר לאחר פטירתו מן העולם, פרוש שפאשר יחשב מה יהיה מהאכילה הזאת אחר הפטירה, וממילא יבא לקדש ולטהר את עצמו בשעת האכילה, ואז יאכל בשר, הינו אם בשעת האכילה יחשב זאת, מתר לאכל בשר וכל מיני מטעמים, כי זה נחשב גם כן לעבודה וכנ"ל:

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

אחר קבלת התורה יש כח להמתיק הדינים על ידי האכילה

זכרנו את הדנה אשר נאכל במצרים חנם (יא ה). יש לומר על דרך זה, דהנה

פרשת בהעלותך

בהעלתך את הגרת (זה שאמר הכתוב 'ראו את ה' קדשו כי אין מחסור ליראיו' (תהלים לד ט), כמ"ד טו ו) (ח ב)

תורת הרמ"ל

רבי משה לייב מפאסוב זיע"א

שבעת הנרות - שבעה תנאים ומעלות הדרושים לעבודת הבורא

בהעלתך את הגרת. מדרש: זהו שאמר הכתוב כי אין מחסור ליראיו. לדעתי השפל, שבעת הנרות, אלו אהבה, יראה, ושמחה בעבודת הבורא, ותרטה, ובטחון, שפלות ענוה, ודבקות, כמו שנאמר 'ולדבקה בו' (דברים יא כב), ודבקות נקרא לפני המנוחה.

מעלות אלו דולקים ומאירים לצדיק דרכו שלא יכשל

וכל צדיק בודק את עצמו בכל עת אם יש לו שבועה מדות הנרות הללו שתלוין זה בזה, אם נחסר אחת אזי כלם מבוזים וחסוכים, ואם כלם דבוקים יחד ודולקים אזי אור לו שיוכל לראות שלא יכשל.

וזה 'הס כל בשר', כל תענוגי ותאות הגשמיות והבשריות נאכד ממנו, כי הוא 'לפני ה' כי געור ממקום קדשו', כמו מעין הנובע אלו הנרות דבר הקדשה - מצוה גוררת מצוה (אבות פ"ד מ"ב) - ולא יוכל להיות אצלו שום דבר שפלות וגשמיות:

בהעלתך את הגרת (ח ב)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

התעלות כל ישראל על ידי שבעת הנרות

הנה בקרבנות הנשיאים היה לכל נשיא קרבן בפני עצמו ועל ידי זה העלה שבטו, ובהעלאת אהרן את הנרות שהן נשמות ישראל הנה מתעלים כלם על ידי שבעת הנרות.

והענין, דכהאי גונא מצינו גבי קריעת ים סוף שנקרע הים ל"ב גזרים לכל שבט מסלה בפני עצמו. ולעיתיד גבי 'הניף ידו על הגהר כו' כתיב ו'הקהו

כיתרון אור מן החשף כן יתרון וכו' (קהלת ב ג), ה'חכם רואה ולא יכשל, כי אם רואה את הנולד. איך יוכל לראות הנולד, דבר שעדין לא בא לעולם. אף שמבין. כן האדם רואה ומבין שיש משגיח אמתי, ורואה ומבין שהתורה הקדושה אש שתרה כנ"ל, ועל ידי זה אינו נכשל בשום עברה, כי דולק ובערה בו השבעה גרות הללו.

באר דרשת המדרש

וזה 'ראו את ה' קדשו', הקדושים רואים ומבינים גדלת הבורא וקדשת התורה, כי אין מחסור ליראיו שאין בהם חסרון מן השבעה מדות הנרות הללו, ודוק:

באר הפסוק 'הס כל בשר לפני ה' כי געור ממקום קדשו' על פי הנ"ל

ועל פי זה יש לפרש גם כן 'הס כל בשר לפני ה' כי געור ממקום קדשו' (זכריה ב יז). מי שיוכל להדליק אלו השבעה גרות: אהבה, ויראה, ושמחה בה, ותרטה, ובטחון, ושפלות ענוה, ודבקות, שלא יפרש מהשבעה דברים להיות אצלו תמיד, אזי אין לו שום תאות הגשמיות.

ברשת בהעלתך

דלתתא אתערותא דלעילא' (ראה זח"א קסד, א רלה, א רמד, א ובלשון חז"ל יומא לט. אדם מקדש עצמו מעט מלמשה מקדשין אותו הרבה מלמעלה), ויש התגלות עליונה שהיא למעלה מגדר נבראים, ובאה בדרך מתנה מלמעלה (אתערותא דלעילא) שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם). וזה שהמנורה נעשית על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו מורה שעל ידי המנורה נמשך גלוי שכינה בדרגה כזו שאין ביכולתו של נברא להמשיך מצד (ויבטח) עצמו.

וכמו שהוא בפשטות, שאף שהדלקת המנורה היתה באופן טבעי, הרי אור המנורה לא ה' רק אור טבעי, אלא אור נסי, ונר מערכי דלק באפן שמשמש כיעדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, שנה תלוי אף ורק בידי הקדוש ברוך הוא.

ויש לומר, שזהו הפרוש הפנימי בלשון רש"י 'בן עשה את המנרה - מי שעשאה', שלא נאמר מי העושה, כי שרש עשית המנורה הוא ממנו ית', מדרגה שלמעלה משמות הקדושים, לא איתרמיז בשום אות וקוץ.

באר המשך לשון רש"י

וזהו הפרוש הפנימי בהמשך לשון רש"י 'ומדרש אגדה על ידי הקדוש ברוך הוא נעשית מאליה' - שגם עשית הקדוש ברוך הוא היתה באפן שנעשית מאליה, פידוע, שהגלויים שמצד העצמות אינם בדרך פעלה, אלא באפן שנמצאים ממנו תפרך פאלו בדרך ממילא.

וזהו גם גדל החדוש במעשה המנורה, שגם בזה נצטוו משה ונעשית מנרת זהב, שהיה צריך להיות גם עשית משה בזה, וכמו שמבאר המהר"ל (גור אריה על פרש"י כאן) הטעם לכך, ד'כך הוא כל מעשה שפועל השם הכל צריך פועל למטה והשם יתברך גומר על ידו וכו' ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה והיה פועל כפי מה שהיה יכול והקדוש ברוך הוא גומר על ידו'.

שהחדוש בזה הוא, שאפלו הענינים שלכאורה הם למעלה לגמרי ממעשה בני אדם, ועד שהמשכתם מלמעלה אינה בדרך פעלה אלא 'מאליה', הרי גם הם נמשכים בפועל על ידי עבודה ודקא.

באר דברי רש"י להגיד שכחו של אהרן שלא שנה

ויש לומר, שזהו אחד מהבאורים בפרוש רש"י על ויעש בן אהרן - להגיד שכחו של אהרן שלא שנה, דלכאורה תמוה, וכי זהו שכחו של אהרן שלא שנה

שלא שנה ותמיתה המפרשים

ונראה לי הקטן, על פי אשר לשמע און שמעתי אומרים בשם הרב הקדוש והטהור מורנו הרב רבי מנחם מענדל זצלה"ה מקאסוב, לכאר הכתוב בפרשת בהעלתך ויעש בן אהרן, ודברי רש"י (ד"ה ויעש) להגיד שכחו של אהרן, וכל מפרשי התורה (ראה גור אריה למהר"ל, ומנחת) תמהו על זה לפאר השבח קדוש ה' בדבר טרחא קטנה כזו.

כבריאית האור לא נאמר 'יהי כן' מפני שנגזרו לצדיקים לעתיד לבא

והרב הנזכר לעיל דבר בקדשו דבר נחמד בזה, והוא שבכל מעשה בראשית נאמר 'יהי כן', ובבריאית האור נאמר (בראשית א ג) 'ולאמר אלקים יהי אור', (לא נאמר ויהי כן) רק 'יהי אור'. ואמרו הקדמונים כי האור הראשון נגזר להצדיקים לעתיד לבא (חגיגה יב.), לכך לא נאמר ויהי כן.

ויעש 'כן' אהרן - אהרן הכהן פעל שיוכל להכתב 'כן' בהארת המנורה

וידוע אשר מעשה המנורה ואורה היא מאור הגנוז לצדיקים, ואהרן קדוש ה' פעל כל זאת במעשה המנורה להאיר מאור הנה, לזאת נאמר ויעש 'כן' אהרן, הוא עשה ופעל במעשיו שהיה מהראוי לכתב 'יהי כן'.

דיוק לשון רש"י 'שלא שנה'

ומה נעמו דברי רש"י - להגיד שכחו הגדול של אהרן הכהן שלא שנה, שלפי מעשיו אין צריך לשנות הלשון בבריאית האור, מלשון בריאות שאר מעשה בראשית. עד כאן דבריו.

ישב אמירת 'כן' תהיה לנו כנסח ההכדלה

וזה שאנו אומרים בברכת הכדלה 'ליהודים היתה אורה וגו'', בנס נסתר בטבע כבוד אלקים הסתר דבר, ואנו מבקשים לפניו יתברך שמו 'כ' תהיה לנו, היא רצוא שנוכח לאור הגנוז שיהיה ראוי לכתב 'יהי כן'.

ונה מעשה המנורה נו' כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנרה (כז עשה את המנרה - מי שעשאה, ומדרש אגדה על ירי הקדוש ברוך הוא נעשית מאליה, רש"י) (ח ד)

לקוטי טיחות

בני מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א שתי אפנים כגלויים שלמעלה, מצד האדם ובדרך מתנה

ידוע, שבגלויים שמלמעלה יש שני אפנים: התגלות הבאה על ידי עבודת האדם, ובלשון הזהר 'באתערותא

לשבעה נחלים' (ישעיה יא טו), ומבאר במקום אחר על פסוק זה, דלפי שקריעת ים סוף הוא בבחינת מלכות, והוא להיות עליות והתחברות י"ב שבטים שבבריאה בשרשן שבאצילות י"ב גבולי אלכסון דזעירא אנפין, ולכן נקבע לי"ב גזרים.

אכן והניף ידו על הנהר הינו בחינת בינה. שהבינה מעלמת אור החכמה, וצריך להיות גלוי אור החכמה שאור אין סוף מלבש בחכמה, ולפי שגלוי זה שבחכמה נמשך מבחינת ד' תחונות דעתיק, על בן נאמר והפכו לשבעה נחלים כו' כנגד ג' אבות וארבעה אמהות פי 'בעבר הנהר ישובו אבותיכם כו' (יהושע כד ב).

וכעין זה הוא גם בן ההפרש בין קרבנות הנשיאים שהוא בחינת 'ששם עלו שבטים' (תהלים קכב ד) מבריאה לאצילות, על בן לכל שבט היה העלאה בפני עצמו שמקבל משרשו שבאצילות כו', אבל העלאת הנרות המנורה שעקר ההעלאה על ידי אור החכמה דיקא שלמעלה מהבינה פנ"ל שמשם הוא בחינת השמן כו', על בן נמשך בבחינת שבעה נרות דיקא, מעין בחינת והפכו לשבעה נחלים דיקא.

וכנודע גם בן דשרש השמן שבחכמה נמשך מבחינת עתיקא קדישא, כמו שנתבאר במקום אחר בשם הזהר הרקיע בפרשת ויקרא על פסוק פשמן הטוב כו'. והרמ"ז בפרשת אומר (ברך פ"ט ע"א) בוד"ה ההוא שמן כתב שיש ב' מיני שמנים, האחד 'שמן למאור', והמין השני הוא 'שמן המשחה', האחד הוא מפתרא עלאה, והב' ממוחא סתימאה כו' עין שם:

ויעש בן אהרן (להגיד שכחו של אהרן שלא שנה, רש"י) (ח ג)

יודעי בינה

בני אלעזר מלאנצהוט זיע"א

הערה על הבקשה ליהודים היתה אורה וגו' 'כן תהיה לנו' כנסח ההכדלה

מנהג הנהוג לומר כנסח ההכדלה 'ליהודים היתה אורה ושמחה וישון ויקר' (אסתר ח טו), ולומר בתפלה 'כן תהיה לנו', ופליאה תמיד בעיני על הבקשה הזאת, הלא אז בימי הפורים היה נס נסתר הפל על פי הטבע, ושם נגלה כבוד ה' הסתר דבר (משלי כה ב), ומה ראו על פכה לומר 'כן תהיה לנו', הלא נפשו חכמה לה' על אור שבעת הימים, והיה לך ה' לאור עולם' (ישעיה ס יט) אור הגנוז לצדיקים.

דרשת רש"י 'להגיד שכחו של אהרן

על מאמר הפתוח 'לא תעשו כן לה' אלהיכם' (דברים יב ה), 'כן' רומז על קביעות בלי חיים, וכשראה רצון השם יתברך בזה לכן התאחר בתפלתו, ונשמתו מאירה בגן עדן מזה – כי כוון לאור רצון השם יתברך, אף כי יכול זאת בשנוי זמנים להשתנות, מפל מקום נאמנה את אל רוחו עד עת קץ:

עשה לך שתי חצוצרות כסף (י ב)

הנתן אמרי שפר

רבי ישעיה נפתלי מדינוב זיע"א

מאמר המגיד ממעורר ש' זיע"א 'חצוצרות' – חצי צורות | עבודת האדם לחבר החצי צורה שבגוף לחצי הצורה של הנשמה

והנה המגיד הקדוש מרן רבי רבי בער זללה"ה אמר, כי תבת 'חצוצרות' מרמו על שתי חצי צורות, ופרשו תלמידיו הקדושים, כי רמו בזה, דהנה ידוע דהגוף הוא החמר והנשמה נקרא צורה. והנה הנשמה היא חלק אלקי ממעל.

נמצא כי הנשמה שבגוף האדם שרשה בגבחי מרומים, וכל עבודתנו לדמות החצי צורה שבגוף להחצי צורה העליונה שבמקום שרשה, וזהו עשה לך שתי חצוצרות, הינו להשתדל כל ימך שיהיו השני חצי צורות שוות.

כאור הפסוק 'וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות על פי הנ"ל

ובזה נראה לפרש הפרוש 'וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות' (י ט), דהינו סתם מלחמה הוא מלחמת היצר - אשר כל מגמתו להטות את האדם מדרך הטוב, וזהו 'כי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם', כמובא בספרים שהוא השונא הגדול שאין כמוהו ותמיד רוצה להטות האדם מדרך החיים.

לכן עצה לזה, שתשיב לו תשובה והרעתם בחצוצרות, הינו כי מכרח אני לעשות רעות והתחברות בהשני חצי צורות, ואם אקלקל חס ושלום, החצי צורה אשר בי לא תדמה להחצי צורה שבמקום שרשה, ובזה יסור מאתך, כן יעורנו השם יתברך:

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות וגו' וכיום שמחתכם וכמועדיכם וגו' ותקעתם בחצוצרות (י ט-ו)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוני"ז זיע"א

כל מצערי האדם ומאורעותיו מרדקקים וספורים בהשגחה פרטית

על פי יחננו ועל פי ה' יסעו. אמר אבי אדוני זקני זצוק"ל, שאפילו צעדי רגליו של אדם ספורים בהשגחה מן השמים, ואפילו עשרת אלפים צעדי והלוכו של אדם, כל פסיעה ופסיעה ספורים בהשגחה פרטית מן השמים, כמו שמברכין בשם ומלכות 'המכין מצעדי גברי', ומי שאינו מאמין בזה נמצא מברך בכל יום ברכה לבטלה.

וכן כל המקרים שבעולם הכל הוא בהשגחה פרטית מן השמים, בנודע בשם צדיקים אפילו קש שהרוח מפזרו במקום למקום, הרוח סערה עושה דברו, והוא בהשגחה מן השמים שמקדם היה צריך להיות במקום זה ועכשו במקום זה.

וכמו שאמר אבי אדוני זקני זצוק"ל, העור התלוי בקיר על הימד אצל הקירושנער, הוא בהשגחה מן השמים אשר העור של החיה זו יתלה על הימד הקיר זו אצל הקירושנער הזה.

ומכל שפן מצעדי גבר הנוסע מעיר לעיר, ומפל שפן עכשו בחבלי משיח, אלה מסעי בני ישראל, שאנו רואים כל העולם רק נוסעים לכאן ולכאן ואין נוחים בביתם, נוסעים וחוזרים ונוסעים לבקש ולחפש פרנסה, אין זאת מקרה תלילה, רק בהשגחה פרטית מן השמים בזה לקרב את הגאלה (פרשת ויקרא):

על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה (ט כב)

מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאיזביצה זיע"א

צדיק הרור מכיר ויודע מה רצון הבורא יתברך

על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה. הסתלקות הענין ושכינתו לא נראה רק למשה רבנו עליו השלום. וכן בכל דור ודור, מי שהוא צדיק הדור וראה רצון השם יתברך, כמו שכתוב (משלי י לב) 'שפתי צדיק ידעון רצון'.

היהודי הקדוש זיע"א בדורו ראה שרצון הבורא יתברך באחור זמן התפלה

והיהודי הקדוש זללה"ה בדורו ראה רצון השם יתברך באחור זמן תפלה, ונסמך

מצווי השם!?! אלא כיון שאור המנוחה לא היה אור טבעי הנעשה על ידי הדלקת האדם, היה מקום לחשב שאין צורך לדיק באפן הדלקתה, כיון שהנפעל הוא משמא, ועל זה אמר הפתוח 'להגיד שבתו של אהרן שלא שנה'. והינו כמו שנתבאר, כי גם המשכת אור זה של המנוחה באה על ידי מעשה ההדלקה של אהרן, עבודת המטה דוקא.

ויש לכאר שעל דרך זה יהיה כבונן בית המקדש השלישי, שהוא 'בנינא'. דקודשא בריך הוא' (זח"ג רכא, א. ח"א כה, א), ש"יגלה ויבא משמים" (רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א), ובניחוד עם זה יהיה בזה חלק העשייה של בני אדם (שהרי בנין בית המקדש הוא אחד מתרי"ג מצות התורה), וכמו שנתבאר במקום אחר בארבה (לקוטי שיחות חיי"ח ע' 418 ואלף – ועין שם שעל פי זה אין סתירה בין פסק המב"ם (מלכים רפ"א ושם בסופו) שמשית בונה המקדש ומחז"ל הנ"ל ש"יגלה ויבא משמים").

ועוד ועקר: יהי רצון שפן תהיה לנו ממש, בגאלה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, ובלשון הרמב"ם – "מהרה יגלה אמן כן יהי רצון" (חל"ח עמ' 38-39):

ומכן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד (ח כה)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנאדבונא זיע"א

עבודת האדם בצעירותו ברשפי אש והתלהבות מוספה מעלה לעבודתו בימי זקנותו

נראה לפרש, דהכתוב בא לרמוז, דהנה עקר תשובת ועבודת האדם הוא בילדותו עוד בו רשפי אש התלהבות, לא כן אם האדם בילדותו לא השגיח לעשות עבודתו בשלמות, אזי בזקנותו כאשר אפסו הכחות ואש ההתלהבות, אפלו פשעושה עובדין טבין אין בהם מעלה יתרה כל קץ.

הרמו בפסוק

וזוהו שמרמו הפתוח ומכן חמשים שנה, כאשר ירצה או לגשת אל עבודת השם יתברך, ישוב לשון תשובה, מצבא לשון רצון וחשקת, העבודה פרוש צריך לעשות תשובה על חשקת והתלהבות העבודה שחלף ועבר שאיננו פעת בזקנותו:

על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו (ט כב)

פרשת בהעלתך

אחד ואחד מישראל מעלה מִיְהוּדָה וְעֹבְדָה לַה' שְׁמֵי יִתְבָּרַךְ - אֲשֶׁר אֵין בּוֹ זֶה הַמַּעֲלָה וְהַמַּדָּה, רק הוא מְקַשֵּׁר כָּל פְּרָטֵי הַמַּדּוֹת שֵׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל לַה' שְׁמֵי יִתְבָּרַךְ, וְכֹאֲשֶׁר רָאָה וְהֵבִין בְּשִׂכְלוֹ הַקְּדוּשָׁה זֹאת, הִיָּה נִכְנָע וְעָנָה לַפְּנֵי כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה.

טעם בכיתו של משה רבנו בעת כתבו הפסוק 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וגו'

ובזה יובן הענין מה שאמרו חז"ל (ב"ב טו.) על הפסוק (דברים לז ה) 'וימת שם משה עבד ה' וגו'', 'עד פאן הָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר וּמִשָּׁה כּוֹתֵב, מִפְּאֵן וְאֵילָף מִשָּׁה כּוֹתֵב בְּדַמְעָה. שְׁלִכְאוּרְהָ אֵינּוּ מוּכָן עֲנִין הַבְּכִיָּה וְהַדְּמָעָה שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְכִי הִיָּה קָשָׁה בְּעֵינָיו חֵס וְשְׁלוֹם מִיְתָתוֹ, אַחֲרֵי שְׁזֹאת הִיָּתָה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

אך בְּאֵמַת הַעֲנִין בְּזֶה הוּא עַל פִּי פְּשׁוּטוֹ, כִּי כֹאֲשֶׁר צְוִהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכַתֵּב 'ולא קם נביא עוד וגו'', הַקָּשָׁה בְּעֵינָיו לְכַתֵּב עַל עֲצָמוֹ שְׁבַחִים כְּאֵלוֹ, שִׁדְּעָה הָאֵמַת בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא מִצַּד עֲצָמוֹ לֹא זָכָה לְכָל זֹאת, רק מְרַצְוֵנוּ יִתְבָּרַךְ הַפְּשׁוּט שֶׁבָחָר בּוֹ כַּנִּלְ. וְעַל זֶה הִיָּה בּוֹכָה וְעֵינָיו זָלְגוּ דְמָעָה. וְזֶהוּ שֶׁהִיָּה 'כוֹתֵב בְּדַמְעָה' (פרשת מקץ ע"מ ש"א-ב):

צפנת פענח

רבי פנחס מסעקניא זיע"א

משה רבנו היה משלם בתכלית במדת הענוה

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. יש לבאר בענין זה ה' יתברך, כי מדת הענוה הוא אין לה גבול, ואפלו מי שהוא ענו באמת יוכל ללמד מאיש אחר אשר הוא ענו יותר ממנו. והשמיענו בזה, אשר משה רבנו עליו השלום היה במדה הזאת גדול מאד, אשר לא היה מדרגה למעלה הימנו, ולא היה צריך ללמד משום אדם רק היו צריכין ללמד ממנו:

פה אל פה אנדר בו ומראה ולא כחידת ותמנת ה' יביט (יב ח)

עבודת ישיבנר

רבי ישיבנר דב מנואלקברא זיע"א

'ותמנת ה' יביט' - כל מנמתו בחיים היתה גלוי כבוד שמים וממילא היה הוא בעצמו כתמונת הבורא בכניכול

הקושיא ידוע, הלא כתיב פי לא ראיתם כל תמונה' (דברים ד טו), והאיה

פגם וחסרון בנבואתך פיון שעושים התעוררות ולפיכך בלאם.

והשיבו משה רבנו עליו השלום, המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם, הפונה, אף הם עושים התעוררות, וה' השרה נבואתו עליהם, אם פן ה' תפץ בנבואתם ואין כאן שום פגם, פיון שרצונו יתברך בזה ונתן רוחו עליהם, וזהו כי יתן ה' את רוחו עליהם:

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב א)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

כיצד לא ידע משה רבנו ממעלתו העצומה

לכאורה אינו מוכן, היתכן שלא ידע ממעלתו הגדולה והנפלאה, שהוא מבחר המין האנושי, וזכה שתנתן התורה הקדושה על ידו, והאיה יציר זאת בשכל אנושי שהיה שפל וענו מכל האדם אשר על פני האדמה.

משה היה בכחינת 'עבד' המקום כבטול ושפלות רצון אדונו ללא הכרל בין אם מצוהו דבר בזוי או נכבד

אך הענין בזה הוא, דהנה כתיב אצלו 'עבד ה'' (דברים לז ה), כי בחינת העבד הנאמן לאדונו הוא שאין שום נפקא מנה אצלו אם אדונו מצוהו ללבוש בגדי זהב, או מצוהו לעשות תשמיש בזוי שאינו לפי כבוד העבד, כגון לשפף שופכין וכדומה, הכל שוה אצלו, ועושה בשמחה רצון אדונו.

וכמו שאין לו שום התנשאות כאשר עושה תשמיש הבזוי והשפל, כמו כן אין שייך אצלו שום התנשאות וגבה לב כאשר הולך בבגדי זהב ורקמה, כי באמת אין זאת מצד מעלתו וחשיבותו העצמית, רק רצון מלכו ואדונו המלבישו בבגדים היקרים האלו.

וכמו כן היתה זאת בחינת מדרגתו הנפלאה של משה רבנו עליו השלום, אשר מכל מה שזכה והשיג לא נתפעל חס ושלום כלל, רק היה בעיניו כעבד אצלו יתברך והוא כניכול ברצונו הפשוט בחר בו להלבישו מלבוש יקר שתנתן התורה הקדושה על ידו.

משה ראה בכל ישראל מעלות שיש בהם ואין בו והכיר בכך שהוא רק מקשרם לבוודא יתברך

וראה בדעתו הקדושה מעלת כל אחד ואחד מישראל, איה שיש בכל

ננסת יחזקאל

רבי יחזקאל מנדומסק זיע"א

שפלות וגמיכות לפני עבודת התורה והתפלה הוא עצת היצר

הנה זאת צריף לידע כל איש הרוצה לגשת אל התורה והעבודה זה תפלה, להיות לו התחזקות לכל ישמע לדברי היצר המסיתו ומקרר חמימות תשוקתו להראות לו אז גדל שפלותו, מי אמה הרוצה לגשת אל עבודת הקדש ואתה מלא פשע ועון. והאדם צריף להשליף אז בשעת העבודה כל השפלות והעצבות.

בעת פתוי היצר לעברות יש להשתמש בשפלות וקריירות

אך אם היצר הרע מפתה אותו לעברות רחמנא לצלן, אז צריף האדם להיות שפל בעצמו, ולעשות עצמו כמתחילת הקריירות שלא יתאנה לשום דבר, ועל ידי זה יתגבר על היצר הרע וכו'.

הרמו בלשון הפסוקים

וזה הרמו בפסוק, וכי תבאו מלחמה בארצכם, הוא מלחמות היצר, אם בא לפתותו בדבר עברה, והרעתם בחצרות, הינו שיהיה לבו נשבר ועל ידי זה יסיר היצר הרע מאתו. וכיום שמחתכם וכמועדיכם, הוא שעת עשית המצות, כי המצוה צריף להיות בשמחה, ותקעתם בחצרות, תקיעה הוא קול פשוט וחקק, פי במצוה צריף להתחזק כנגד היצר הרע וללחם כנגדו וכנ"ל:

וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלכד ומידך מתנבאים במחנה. ויען יהושע בן נון משרת משה מבחרינו ויאמר אדני משה בלאם. ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם (יא כז-כט)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מרוע סכר יהושע שיש פגם כנבואתם של אלכד ומידך

יש לדקדק, מה עלה על דעתו של יהושע לומר אדני משה בלאם. ואפשר, דמצינו בימי הנביאים היו עושים התעוררות מלמטה כדי שיתנבאו, כמו שנגמר (שמואל א' י ה) 'והנה חבל נבאים ולפניהם תף וחליל'. והנה כשפא הנער ואמר אלכד ומידך מתנבאים במחנה, דהינו עושים התעוררות כדי שתשרה עליהם הנבואה, ומשה עליו השלום כלל כל הנבואות, ואין שום חסרון בימיו שייצטרף שום אדם לעשות התעוררות שיתנבא, לפיכך אמר לו יהושע, אלה האנשים עשו חס ושלום

הספה קדם חג הסוכות, וכיוצא בהם בשאר מצות מעשיות וזמניות, אני אז לבד מגנה ומצלה לאדם, ואם כשיעשה איזה מצוה שלא בזמנה, הינו עשיות הספה בתוך השנה ולא קדם סוכות, לא מגנה ולא מצלה לו.

אבל למוד בתורה הקדושה, בין בעידן קדש, מסכת סכה בחג הסוכות, וכיוצא בהם, ובין בעידן דלא עסיק ביה – הינו אם אפלו לומד אדם מסכת סכה בחג הפסח או חג שבועות, או מסכת שבת בחל או ביום טוב, אף על פי כן מגנה ומצלה, עד כאן ודברי פי חכם חזון. לזה אמר התנא שאין אתה יודע מתן שכרה של מצוה:

• לשונות של אור •

אמונה

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א
בעל אמונה אינו מתאנה תאנה

והאספסוף אשר בקרב התאוה תאנה. הערב רב התאוה, ולא ישראל, כי איך שיהי תאנה בעל אמונה, כיון שבכל דבר שחסר לו אומר, מסתמא איני צריך לזה, דאם לא כן הלא אני אומר ומכרתי לו ית"ש העושה לי כל צרכי, ואם היה צריך לי הדבר בודאי היה לי:

נסיונות

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוץ'ניץ זיע"א
מי שהבורא הפץ בו מנסהו בנסיונות

והנה דרך הצדיק להתקרב לבוראו דבר יום ביומו. אכן למי שהבורא ברוך הוא רוצה בו, מנסהו בכמה נסיונות אם יעמד בהם, ואז אם יתחזק ויעמד על משמרתו אז יעלה למעלה גדולה ונפלאה וכו' (ד"ה ויהי בנסוע):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
התחזקות לצעירים המתחילים בעבודת ה' ונפלים ממדרגתם

וזהו למוד לצעירים שמתחילים לעבוד השי"ת בהתלהבות ואחר כך נופלים מעט

מסכת אבות – פרק ב'

והני זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות (מ"א)

זמן ביתו

רבי אליעזר צבי מסומארנא זיע"א
באור המדרש שמואל שכונת התנא לומר שאין לבטל מצוה עוברת מחמת למוד תורה

והני זהיר במצוה קלה כבחמורה. רצה לומר כמו שכתב הרב בעל (מדרש שמואל בשם הרב ברוך בן מלך ו"ל), 'והני זהיר במצוה קלה כבחמורה', הינו מצות סכה, לולב, אתרוג וכיוצא בהם, שהם מצות עוברות, מה שאין כן מצות תלמוד תורה שהיא 'חמורה' שהיא פנגד כלם ואינו עוברת.

למה הוא אזרה, הינו אם בא לידו לעשות מצות סכה, או לקיים לישב בסכה, או מצות בדיקת חמץ וכיוצא בהם, אז ניח מצות תלמוד תורה ויעסק במצות העוברות, כי על זה נאמר 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (תהלים קיט קכו), עד כאן.

חשיבות 'מצוה בעתה וזמנה' עדיפה על למוד תורה

שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות. ואם תאמר יותר נראה שלמוד בתורה הקדושה הוא יותר חשיבות לפני הקדוש ברוך הוא מלעשות איזה מצוה מהמצוות, כדאמרו ר"ל (פאה פ"א מ"א) ותלמוד תורה פנגד כלם, ועוד הא קמא לן (ברכות נא:) תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, אם כן למה ניח מצות תלמוד תורה בעבור איזה מצוה העוברת.

אלא אינו דומה המצוה שנעשה בעתה ובזמנה משנעשה אחר שעברה הזמן, וכמו שכתבתי שעל זה נאמר 'עת לעשות לה' הינו מצות זמניות, 'הפרו תורתך' התמידיות, כי כל מצוה ומצוה יש לה עת וזמן לכל חפץ השם יתברך.

באור נפלא בדברי הגמרא במסכת סוטה

וכיוצא בו שמעתי משם הרב הצדיק הקדוש מורנו הרב צבי וצ"ל מרימנוב, ששאל אותו הרב הגאון רבי ענויל אב"ד סטריא וצ"ל: אמרו ר"ל (סוטה כא:) אמר רב יוסף מצוה בעידן דעסיק בה מגנה ומצלה בעידן דלא עסיק בה אגוני מגנה אצולי לא מצלה, תורה בין בעידן דעסיק בה בעידן דלא עסיק בה מגנה ומצלה.

והשיב לו הרב הקדוש הנ"ל: 'מצוה בעידן דעסיק בה', הינו עשיות

יאמר כאן על משה רבנו עליו השלום הלשון ותמנת ה' יביט.

אמנם נראה, כי מדת המלך ורצונו להתפרסם כח מלכותו בכל מקומות ממשלתו, ועל ידי זה ממנה המלך פקידים ושרים להיות שופטים ושוטרים על העם לכפם אל מצות המלך ויראתו, נמצא פי השרים ההם, הן הם תמונת המלך, כי מה אשר העם יראים ומתפחדים מהפקידים עקר הוא רק מחמת יראת המלך.

והנה מלכותא דארעא קעין מלכותא דרקיע (ברכות נח.), פי משה רבנו עליו השלום מימיו זאת הנה תשוקתו, מחמד ומתאוה שתתגלה כבוד מלכות שמים בקרב כל ישראל, וכאשר איש מישראל מקבל עליו על מלכות שמים, על ידי זה הוא מגלה ומפרסם כבוד מלכותו יתברך בעולם, ושוב נעשה הוא בעצמו בחינת תמונת ה', יען כי על ידו נתגלה מלכותו ויראתו בעולם.

וזהו תמונת ה' יביט, פרוש כי תמיד היה משה רבנו עליו השלום צופה ומביט על זה שיהיה נמצא בעולם תמונת ה', כלומר שיקבלו עליהם על מלכות שמים, ואז הם נעשים בחינת תמונת ה'.

והנה לפעמים פועלים הצדיקים להיות נעשה תמונת ה', והינו לקבל על מלכותו ויראתו על ידי ענוה והכנעה, ופעמים על ידי גדלות, כי על ידי שפראה את עצמו גדול ומאיים יראים אנשים ממנו, ושוב יש ביכלתו לכך אותם לרבר מצוה לשמר מצותיו יתברך, [יביט], פרוש כי היה צופה ומביט על זה שיהיה בישראל התגלות אלקות וכהנ"ל (ליקוטים):

והעם לא נסע עד האסף מרים (יב טו)

קרנן העני

רבי יעקב קטינא זיע"א

אף אחר מישראל לא הרהר כיצד הכל ממתנינים עבור אשה אחת

הא דנקט לשון יחיד 'נסע', והני ליה למימר נסעו, יש לומר דבא להורות צדקות ישראל, שכלם הסכימו לרבר פאיש אחד, ולא היה אחד שיהרהר ויאמר איך יתכן שששים רבוא ומשפך ימתינו בשביל אשה אחת, רק אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם:

אחר תאוות אחרים כגון משגל ודומיהן (ד"ה ויהי העם):

תורה

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א עקר המבקש מהאדם שיהיה למודו בדחילו ורחימו ולא יתביש להנאותו בעולם הבא ועל זה אמרו (פסחים ג.) אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, וכי הרצון לבא לעלמא דקשוט בכרס מלאה מש"ס ופוסקים, רק להיות הלמוד בדחילו ורחימו כנ"ל, באפן שיוכל להיות תלמודו בידו כשבא לעלמא דקשוט ולא יתביש ונטמין מעשיו כנ"ל (תרמ"א):

עצבות

מאור ושמט

רבי קלונימוס קלמן עפ"שטיין זיע"א העצבות מביאה לתאוות האכילה ולכל סוגי העברות

יסוד גדול בעבדות ה' להרחיק עצמו מעצבות ומרה שחרה רח"ל בכל האפשרות, שמצינו בזה"ק שעצבות הוא שמין עבודה זרה עיי"ש. והמופת לזה, דמי שהוא עצבון משוטט במחו מחשבות ע"ז. על כן צריך להתרחק מהעצבות מאד ומאד, כי הוא מביא את האדם לכל מיני עבדות, והעצבון תחלתו הוא שמתגבר בקרכו תאוות אכילה, כאשר עינינו רואות האיש אשר הוא שרוי במרה שחרה רח"ל אוכל בתאוה ורעבתנות וכמהירות, ומתאוות אכילה נמשך

ממדרגתם, וזאת הוא מן השמים שלוקחים מהם העור האלקי, כדי שבכחות עצמם יעבדו את השי"ת, וכל המניעות הן גם כן מן השמים, וצריך כל אחד לידע זאת שלא יפל בעצמו ויחזק את עצמו לעלות מעלה מעלה, והכן (ד"ה באופן אחר):

עבורת ה'

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א הצדיק מרגיש בכל עת שלא התחיל ב'עבורת ה'' דרך הצדיק בכל מה שמוסיף והולך בקדושה הוא מבין יותר בחינת אלהות ודומה לו שלא התחיל עדין בעבודת הכורא (ד"ה ויהי אנשים):

אוצרות גאוני הדורות

מבלי לעשות שום בחינה בביתו לא פעם ולא שמים.

וזה פונת רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שנה, מלשון (בראשית מא לב) 'השנות החלום' (בראשית מא לב), 'לקחם משנה' (שמות טז כב), שלא עשה מתחלה בביתו, ואחר כך עשה עוד הפעם בפשפון, רק מיד בפעם ראשונה ויעש כן אהרן'.

וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בנדיהם והטהרו (ח ט)

אברהם אנכי

רבי אברהם פאלאני זצ"ל

זכירת המקום שהאדם הולך באחריותו למקום עפר רמה ותולעה מסגלת לטהרו מכל עון ומכל חטאת

שיך להביא בהאי קרא מה שרמו הרב לחמי תודה בפסוק דפרשת נזיר (במדבר ו ה) 'תער לא יעבר על ראשו', דתער ראשי תבות תולעה עפר רמה, כלשון התנא עקביא בן מהללאל (אבות פ"ג מ"א), הסתפל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה, וכיון דאינו זוכר מזה בא לידי עברה [וכו'].

וזהו שרמו קרא הקא, אמר לכני ישראל דהתקון דטהר גברא מפל עון ומפל

המקום. וזהו שפרש רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שנה, רצה לומר, שלא שנה שום דבר הראוי להיות אף שלא נאמר לו מרבו משה, וזהו הוא לו שבח גדול באשר שפון בדעתו לדעת המקום.

ילקוט האורים

רבי משה אורי קלר זצ"ל

לא הצרך אהרן לעשות פעולות הכנה בביתו להדלקת הנרות

פרש רש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא שנה, וכל העולם עומדים בפרוש רש"י זה, חס ושלום להעלות על הדעת שישנה אהרן ולא יעשה כמו שנצטוה מפי הקב"ה, ומה בא הפתוב ללמדנו.

ושמעתי מפי גדול אחד (שליט"א), על פי הידוע שמדרך העולם כל

האמנים אם ימציאו דבר חדש שלא היה לעולמים, יבחנו בביתם שנים או שלשה פעמים מקדם, ואם יראו שעלתה בידם לעשות, אז יוכלו לפרסמו על פני תבל, ולהראות לעין כל את הדבר החדש והנפלא שהמציאו.

והנה אהרן הכהן הגדול בגדל צדקתו, אף שנה דבר גדול היה להדליק

הנרות במנוחה במשפן אשר לפני ה', כידוע (עין מנחות כט.) שנה היה מעבודות הקשות במקדש, עם כל זה מיד בפעם ראשונה ויעש כן אהרן וגו' כאשר צוה ה' את משה,

ויעש כן אהרן אל מול פני המנוחה העלה נדתיה כאשר צוה ה' את משה (ח ט)

ברית שלום

רבי פינקס בר פילטא זצ"ל

כון אהרן לדעת המקום אף שלא שמע ממשה רבנו

להגיד שבחו של אהרן שלא שנה (רש"י). מקשים העולם מה שבח הוא זה שלא עבר על צווי השם, וכי סלקא דעתך לעבר, שהצרך הפתוב לומר ויעש כן אהרן, מהיכי תיתי הנה ליה לשנות.

והעולה על פלם מה שאמר הפתוב ינדבר ה' אל משה לאמר. דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך וגו', ויעש כן אהרן וגו'. ולא מצינו שאמר משה לאהרן מתחלה, ואם כן מהיכא ידע אהרן לעשותו.

ויבאר בדרך הקרוב לפשוטו, על פי המדרש (ב"ר א יד) 'תורת אמת היתה בפיהו' (מלאכי ב ו), אפלו מה שלא שמע מרבו, רצה לומר ממה שנה, כיון דעתו לדעת המקום, וכן דרשו שם על 'בצלאל' בצל אל היה, וכיון דעתו לדעת המקום אף מה שלא אמר לו משה, מיהו פשטא דהאי קרא 'תורת אמת' וגו' קאי על אהרן.

וזה שאמר ויעש כן אהרן אף שלא נאמר לו מפי משה, כדאמרין ברש"י סנהדרין (י:) כי תורת אמת היתה בפיהו, שידע אפלו מה שלא שמע מרבו כיון דעתו לדעת

כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם (יא טז)

ויחי ויתן

רבי יחיאל ויטרבו זצ"ל

זכות מדת הענוה הנבואה שורה על הנביא ומתקיימת

יש לדרוק, הלא אם עם ה' יהיו נביאים ודאי שיה' יתן את רוחו עליהם, כמו שנגאמר "ותנח עליהם הרוח וגו' ויתנבאו במחנה" (במדבר יא, כו), וא"כ לשם מה הוסיף משה לומר "כי יתן ה' את רוחו עליהם".

ונראה לבאר בהקדים את דברי רשב"י בסנהדרין (יז) עה"פ "וישארו שני אנשים במחנה" (שם), 'בשעה שאמר לו הקב"ה למשה "אספה לי שבעים איש" (שם, טז), אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויים לאותה גדלה. אמר הקב"ה, הואיל ומעצבתם עצמכם, הריני מוסיף גדלה על גדלתכם. עוד מצינו בגמ' פסחים (טו:) שאמר רב יהודה בשם רב, 'כל המתייחר, אם חכם הוא, חקמתו מסתלקת ממנו. אם נביא הוא, נבואתו מסתלקת ממנו'.

ומעתה, זהו שאמר משה ליהושע "המקנא אתה ליי", על כף שאלדד ומידד מתנבאים במחנה? הלא מה שהם זכו לנבואה, זה מפני שהם ענוים. וא"כ אדרבה "ומי יתן כל עם ה' נביאים" כמותם, שהרי אם ינהגו בענוה "יתן ה' את רוחו עליהם", ומלבד שיזכו לנבואה, הנבואה לא תסתלק מהם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב א)

בני ראובן

רבי מימון עבו זצ"ל

משה אינו צריך להיות מאד מאד שפל רוח

מוכא במשנה אבות (פ"ד מ"ד), רבי לויטס איש יבנה אומר, מאד מאד הוי שפל רוח שתקנת אנוש רמה'.

ויש להבין, כיצד דורש מאתנו התנ"ך להיות ענוים 'מאד מאד', הלא על משה רבנו, שהיה ענו מכל האדם, אמרה התורה שהיה 'ענו מאד', ומי יתן שנגיע לדרגתו של משה שהיה רק "ענו מאד".

ויובן, ע"פ מה שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ב ה"ח), 'ואם היה גבה לב, ינהיג עצמו בבזיון הרבה, וישב למטה מן הפל, וילבש בלויי סחבות המבזות את לובשיהם, וכיוצא בדרך אלו, עד שיעקר

ופרש רש"י 'ברעמם' היה לו לכתב וכו'. ואפשר עוד על פי מה שפרשתי לעיל בסמוך, וכן משמע פשוט דלישנא דקרא, דכל עקר הקלוקל הזה היה מן הערב רב.

והנה המפרשים ז"ל כתבו בפסוק (שמות לב ז) 'לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים', דקאי על הערב רב דמשה הוציאם מדעתו, ועל כן אמר לו הש"י 'כי שחת עמך', כי אתה העלית אותם.

ולפי זה יתכן דאחרי מעשה הזאת שראה משה את הקלוקל הגדול אשר נתנה על ידי האספסוף אשר בקרבו, התחרט משה על אשר הוציאם ממצרים, וראה כי לא טוב עשה במה שקרב את הערב רב, וכן אמר מאין לי כשר לתת לכל העם, דהינו הערב רב, לא אוכל לשאת את כל העם מוסב גם כן על הערב רב.

וזה שאמר הרנני נא הרג ואל אראה ברעתי, כלומר שאל אראה ברעה אשר עשיתי שקרבתי את הערב רב.

ויעו יהושע בן נון משרת משה מבחרי ויאמר אדני משה כלאם (יא כח)

פרח לבנון

רבי יהודה פ"ז זצ"ל

יהושע מה על כבוד רבו

קשה, הרי נפסק ברמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"ה ה"ה) וקשו"ע (יו"ד סי' רמב ה"ט) שאסור לתלמיד לקרא לרבו בשמו ואפלו שלא בפניו. ובגמ' סנהדרין (ק) מוכא שגחזי נענש על שקרא לרבו אלישע בשמו, שנגאמר "ויאמר גחזי אדני המלך זאת האשה וזה בנה אשר התיה אלישע" (מ"ב ת, ה). וא"כ היאך קרא יהושע למשה רבו "אדני משה".

ויובן, בהקדים את דברי הגמ' (שם יז) שאלדד ומידד ויתנבאו ואמרו, 'משה מת, יהושע מכניס את ישראל לארץ'. ובראות יהושע שהיו אומרים בנבואתם על משה רבנו 'משה מת' בלי תאר כבוד רבנו משה, חרה לו על הזלזול בכבודו של משה רבנו, ובקש ממנו להכניסם לבית האסורים.

וזהו שאמר יהושע למשה "אדני" ראה כיצד הם מזלזלים בכבודך וקוראים לך "משה", בלי תאר כבוד, ועל כן "כלאם". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן

חטאת, וכה תעשה להם לטהרם, דיעבירו תער, ראשי תבות תע"ר, על כל בשרם, דכל בשרם יבוא בתער, ועל ידי זה וכסו כגדיהם בגד בוגדים, והטהרו מחשבותיהם ומעשיהם מכל מכשול ועון.

ויאמר משה לחבב וגו' נסעים אנחנו וגו' לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל (י טז)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפניקעל זצ"ל

בעת שנוסעים ממקום למקום יכון שם של שמירה

ולעניות דעתי יש לרמוז בזה מה שכתבו בספרים הקדושים לכונן בעת שנוסעים ממקום למקום שם השמירה סופי תבות של 'כי מלאכיו יצוה לך' (תהלים צא יא). וכן איתא בעטרת זקנים (סי' ק"ו סק"א) דכשהוא בדרך אמר ושבצענו מטובך, דסופי תבות של פני האדמה ושבצענו מטובך הוא שם השמירה, ואם הוא בעיר יאמר פני האדמה ושבצענו מטובך דסופי תבות שם הנו"ה ברוך הוא. וכן כאן ויהטבנו לך פי הנו"ה הוא סופי תבות שם השמירה.

ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו (יא ו)

ברית שלום

רבי פינקס ב"ר פילטא זצ"ל

רפואת העינים על ידי המן

יבאר על דרך הגמרא דנדרים (נד:) דכייבין ליה עינא לא יאכל דגים משום דקשין ליה, והני מלי בתחלת אוכלא, אבל בסוף אוכלא קאמר שמואל נו"ן סמ"ך עי"ן. נו"ן, רצה לומר הדג, סמא לעין, פרוש, הוא סמא טבא לעינא.

וזה שאמר זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים והם היו רפואה לעינים, לא כן עמנו היום שאין לנו דגים בלתי אל המן עינינו, רצה לומר, רפואת עינינו אי אפשר להמציא כי אם במן, כי אין לנו דגים עכשו.

הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי (יא טז)

יבין שמועה

רבי אלעזר לעוו זצ"ל

ואל אראה ברעתי - שקרבתי את הערב רב

גכה הלב ממנו, ויחזור לדרך האמצעית שהוא דרך הטובה. ולכשיחזור לדרך האמצעית, ילך בה כל ימיו, ועל קו זה יעשה בשאר כל הדעות.

ומעתה, אפשר פי מה שאמר רבי לויטס 'מאד מאד הוי שפל רוח', זה מדבר על אדם שכבר זכה עליו דעתו, ולכן כדי לתקן מדה זו ולהיות 'ענו מאד', עליו להיות שפל רוח 'מאד מאד'. אף משה שלא זכה עליו דעתו, די לו במה שהוא "ענו מאד". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד'

נתיבות)

והענו סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשגל ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת

(יב י)

פרי הלולים

בשם הנגיד המברסם מוהר"ר רבי חנוך העניף זצ"ל

מניעת ראות הנגעים בתחלת היום או בסופו מפני שעזה נראית כהה

ויש לרקודק אמאי כתיב קדם ונהנה מרים מצרעת כשגל, ואחר כך כתיב ונהנה מרים מצרעת' סתם ולא כתיב 'כשגל'.

ותרין, דאיתא בתוספות במנחות (צה. ד"ה ש"מ), סלוק המסעות היו בתחלות היום או בתחלות הלילה, עין שם בתוספות באריכות. והכי כתיב בפסוק ויהענו סר מעל האהל, ונמצא היה אז סלוק מסעות דהענו היה נוסע קדם, והיה או בתחלת היום או בתחלת הלילה.

ואיתא במשנה דנגעים (פ"ב מ"א), אין רואין הנגעים בתחלת היום או בתחלת הלילה, מפני שעזה נראית כהה. ולפי זה לכך הפסוק ידע האמת שהיה כשגל, ולכך כתיב שפיר 'מצרעת כשגל', אבל וירא אהרן את מרים לא היה רואה אז כשגל, מפני שעזה נראית כהה, ולכך כתיב גבי ראית אהרן סתם ונהנה מצרעת'.

• מצוות הפרשה •

אכילת בשר – תועלתה ונזקיה

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

הנשמות והניצוצות שכבשר משכחים וראויים מהנשמות שביקרות

ויאמרו מי יאכלנו בשר (יא ה). וענין תאות ישראל לבשר הזה, או 'פי לא

על הלחם לבדו יתיה אדם כי על כל מוצא פי ה' (דברים ח א), והינו נשמות וניצוצות שבקרבנו, ועין האר"י בפרוש לא בעינא אכלי ירקא דבמקום ירקא לעייל בישראל, פי בירקות וצמח האדמה יש בהם נשמות גרועות מנשמות שבבשר, ונשמות שבבשר גרועים מנשמות שבדגים שכלו טוב.

ולכך הם התאוו לבשר כדי להוציא ניצוצות קדשה, ואמרו במן שירד משמים ליכא נשמות וניצוצות [וכו'], והם בקשו להשיג דבר כדי שיהיה נשמתם מוסף אמץ פדודע, והו סבת תאות אכילת בשר.

בלי חמדה

רבי שמואל לאניאדו זצ"ל

התנברות היצר הרע על ידי אכילת בשר

ועל זה נראה לי שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי טו יז) 'טוב ארחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושאנה בו', דפשיטא שהוא טוב משור אבוס ושאנה בו.

אבל פונתו בנמשל, שטוב ארוחת ירק, פי לא יתגבר יצרו של אדם עליו כמו שמתגבר על ידי אכילת הבשר, וכמו שאמרו המקבלים ז"ל שקבלה בידם שאם יבטל האדם אכילת בשר שש שנים, בשביעית יצא לחפשי מיצרו הרע, ע"כ. ויש להוכיח סעד לדבריהם מכתוב מי יאכלנו בשר שגאמר בפשוטו, ובקרבנו ישם ארבו שבכלל דבריהם שאלת בשר ערוה, דנראה דהא בהא תליא כאמור.

וזה נראה לי, 'טוב ארחת ירק' שעל ידו 'אהבה שם', דהינו אהבתו יתברך ויתעלה, פי יבנע היצר הרע, ולכך עקש יסור מהאדם, וזה יותר טוב מאכילת שור אבוס' ושמן ומפסם, כי בלי ספק על ידי אכילה גסה פן ישבע וכחש בה', ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו, והו שאמר ושאנה בו' שלא יאהב את השי"ת ותורתו ויעבודתו. (סדר שמיני, דרוש ב)

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

תקון הנשמות המתגלגלים בכהמות הטהורות

וישמע משה את העם בכה למשפחתיו (יא י). ונראה דאיתא בספרים דאותן

שמתו בלתי מתקנים, נותן הקב"ה נשמותיהן בחיה או בהמה טהורה, ואחר כך אוכלין מהם על ידי שחיטה כשרה ושאר הכשרי אכילה, וכזה הוא מתקן הגלגולים באותו בהמה.

והנה בשלשה ימי אפלה מתו ארבעה חלקים מישראל, כדאיתא ברש"י פרשת בשלח (יג טו), והיו נשמותיהן נתונות בתוף הבהמות וחיות, לפיכך היו רוצים בני ישראל לאכל הבשר, כדי שיהיו נשמותיהם של מתים אלו מתקנים, כך היה משה מלמד זכות עליהם, אבל הקב"ה יודע מחשבות לבם שלא היה פונתם על זה.

וזהו שאמר הכתוב וישמע משה את העם, פרוש משה היה מבין מתוף העם שהם בוכים למשפחתיו כמו שבארתי לעיל, הינו על עסקי תקונים של המתים ממשפחתם בשלישת ימי אפלה, אבל הקב"ה יודע היה שלא על זה היה פונתם לפיכך ויחר אף ה' וכו'.

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

הרשע מתקלקל ונמטם לבו על ידי נפש הבהמה

ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אמת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים. הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם (יא כא-כב)

נקדים מה שידוע בספרים, כי יש תקון גדול לנפש הבהמה הנאכלת מהאדם, שעל ידי זה נקשרת נפש הבהמית ומתעלה בנפש האדם, ואלולי כן היה אסור לאכל בשר ולהרג נפש הבהמה דמאי חזית, ולכן מאדם ועד נח לא התר להרג בהמה עד שקבל נח ז' מצות, וגם נתקן קצת חטאו של אדם הראשון על ידי המבול, התרו לאכל בשר. אבל אדם רשע לא מבעיא שמקלקל נפש הבהמה העדיפא מיניה, אלא שגם הוא מתקלקל יותר ומתטמטם לבו בנפש הבהמה.

ולפעמים הרבה ששורה על הבהמה רוח רעה ומתדבק בו, ובמצות שחיטה מתקן זה, ולכן דגים אין צריך שחיטה, כי אין כח ואחיה לחיצונים בהם, אדרבא כי הם משפן לנפשות הצדיקים שדרכן להתגלגל בדג, והוא מאכל צדיקים בשבת, שאז יתדבקו אותן הנפשות בהצדיקים כמותן, כל זה מבאר הרבה בספרים וידוע ליודעים.

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

אכילת בשר בימים המתירים בנפילת אפים

ומי שאִכַּף לוֹ לְהִיּוֹת מִתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ לֹא יֵאָכֵל בְּשָׂר כִּי אִם מִשְׁבֵּת לְשִׁבְתּוֹ וּבְיָמִים שְׂאִין אוֹמְרִים בְּהֵם תַּחְנוּנִים, שְׁהָרִי כְּתָב בְּסֵפֶר חֶסֶד לְאַבְרָהָם (מעין ה שער ו), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: דַּע, כִּי עֲנֵשׁ חֲבוּט הַקֶּבֶר אֵינוֹ כָּאֵלָּא בְּשִׁבִיל הַשְּׂמִיחָה שְׂאֵדָם שְׂמַח בְּזִמְנֵי שְׂאִינוֹ רְאוּי, וְאֵין שְׂמִיחָה אֵלָּא בְּבִשּׂוֹר וַיִּין, וְכָל הַיָּמִים הַמְּתָרִים בְּנִפְלִית אֲפִים אֵינָם מִי שְׂמִיחָה וְלִכְּנֵן אֶסוּר בְּהֵם אֲכִילַת בְּשָׂר וְשִׁתֵּי יַיִן, אֵלָּא אִם לְקַח בְּשָׂר וַיִּין לְשֵׁם שִׁבְתָּ אוֹ שְׁהֵם מוֹתֵר שֶׁל שִׁבְתָּ מְתָרִים, אֲבָל בְּלֹא הֵכִי אֶסוּרִים וְנִעֲנֵשׁ עֲלֵיהֶם בְּחֲבוּט הַקֶּבֶר, עֵינֵי שֵׁם.

אֲבָל לֹא יוּכַל לְקַיֵּם אֶת זֹאת, אֵלָּא מִי שֶׁהוּא מִמְשַׁפְּחַת בְּרִיאִים, וְעַתָּה יֵשׁ לָנוּ תוֹאֲנָה שְׂאֵנוֹ אוֹמְרִים כִּי כִּשְׁלֵם כַּחֲנוּ, וְיִינֵנוֹ אִם נִזְהָר שְׁלֵא לְהִרְבּוֹת בְּשִׁמְחוֹת וְגִיל, שְׂמִיחַת מִרְעוּת וּסְעֻדוֹת הַרְשׁוּת, רַק נֹאכֵל לְשִׁבְעַת נַפְשׁוֹ בְּכוֹנֵה טוֹבָה וְכָל מַעֲשֵׂיוֹ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׂמִיחָה, אוֹלֵי יִתְעַשֶּׂת הַאֲלֹקִים לָנוּ וְלֹא יִחַשְׁבּוּ ה' לָנוּ עוֹן. (ערך בשר)

קולו של יעקב

רבי יעקב רוקח זצ"ל

המעט מאכילת בשר זוכה לנשמה הנקראת רוח

הרב הקדוש הרא"ש ז"ל פירש בפסוק (תהילים עח לט) 'ויזכר כי בשר המה' וכו', כי בהמשך האדם אחר תאונת הבשר, שולטת עליו קלפת אחת ששמה 'ולא', והפורש עצמו מאכילת בשר הרבה זוכה לנשמה הנקראת 'רוח'.

והנה כשחטאו ישראל במדבר ונתאוו אכילת בשר באמרו 'מי יאכלנו בשר', נסתלקה מהם נשמת רוח' ושלטה בהם קלפת 'ולא', וזה שאמר 'ויזכר כי בשר המה' שנתאוו אכילת בשר, 'רוח הזלף' שהיתה בהם נסתלקה והלכה, 'ולא ישיב', קלפת 'ולא' שרה עליהם ושלטה בהם, עכ"ד ששמעתי על שמו מהחור"ש והכול"ל רבי דוד נתנאל רופא הי"ו שד"ר עיה"ק טבריא תובכ"א.

להם, בתמיהה, דכיון דבעו שחיטה תקונם וברורם קשה, ואיך ימצא להם ניצוץ הקדשה על ידי אכילה. אף אם כל דגי הים יאסף להם אפשר שימצא להם ניצוץ הקדשה שבתוף הדג באכלם אותו, עין פיון דהדגים ממתקים דלכן נכשרים באסיפה בלבד, לקח תקונם וברורם הוא קל ביד האדם, ואף על פי שחטאו יכולים לבררם.

ובזה כתבו המקבילים ו"ל טעם לאסור אכילת בשר בחלב, מפני שהבשר הוא סוד הדינים וכאמור לעיל, והחלב הוא סוד הרחמים, כי הוא מספר ד' וידי"ן של שם הו"ו דמלוי ידי"ן שהוא חסד, ולכן תערכת שלהם אסורה באסור לבישת שעטנז שמערב כחות הדינים עם כחות החסדים שלא בהדרגות ובלא משפט הראוי להיות בסוד המתוק.

שיבת מוסר

רבי אליהו הכהן זצ"ל

רמו הכתוב לאוכל בשר שיכון לתקן נפש המתגלגלת בבמה

הנה פיון דמלבד מה שצריך לכוון השוחט פנופר, צריך גם כן האוכל בשר לכוון בכרכתו לאכל לתקן איזה ניצוץ שבה, ובא רמו אזורה זו לשוחט ולאוכל הבשר בפרשת ראה, דכתיב (דברים יב טו) 'רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר', וכתיב שם (יב ט) 'כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך פאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאנה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר'.

שהנה בפסוק ראשון הזכיר זביתה תזבח ואכלת בשר, ובפסוק שני אינו מזכיר זביתה רק אכילה בלבד. לרמו הזבח שהוא השוחט, 'בכל אות נפשך תזבח' בכונה, לתקן איזה נפש אם נתגלגל בבמה [וכו'].

ובפסוק שני שלא הזכיר זביתה, רומז על האוכל הבשר שיכון בכרכתו לתקן איזה ניצוץ אם יש בה, ולזה אמר 'בכל אות נפשך תאכל בשר', כשם שאמרת מתאנה בנפשך שאם נתגלגל בבמה שהאוכל מבשרה יכון באכילת בשרה לתקן, גם אתה עשה כף על דרך ואהבת לרעך כמוך. (פרק לו)

והנה בהיות ישראל עושים רצונו של מקום נקראים עם ה' וצבאותיו, ונמנים בבחינת גלגלת, אבל כשחט ושלום אין עושין רצונו של מקום אינם נקראים בשמו, כי אם עמו של משה כפרוש רש"י בפסוק (שמות לב ז), והם בבחינת רגל, נקראים 'רגלי' [וכו'].

וזהו שש מאות אף רגלי דיקא העם אשר אנכי בקרב, ולא נקראו עתה עם ה', ואתה אמרת בשר אתה להם ויאכלו, הלא יתקלקלו יותר על ידי זה כמדיח אבן אחר הנופל. ואי תימא לתקן בשחיטה, הצאן ובקר ישחט להם ונמצא להם, שימצא להם על ידי זה רוח טהרה, הלא לא נצטוו על השחיטה.

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

החוטא אינו יכול לתקן ניצוץ הקדשה הגנוזים בכשר

הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם. יש לדקדק וכי חס ושלום מסתפק הוא ביכולתו לתברר, חלילה שאמר כן.

ונראה לי בס"ד, דחידא מלתא בתמיהה וחדא בניחוחתא, והוא, כי ידוע דהבשר הוא סוד הדינים [וכו'], ולכן אין לבשר תקנה לאכלו אלא רק על ידי שחיטה, ולכן עם הארץ אין ראוי לאכל בשר, כי פיון שהוא בסוד הדינים אינו יכול למתקן ולהוציא ניצוץ קדוש המתגלגל בו.

אך ידוע כי הדגים הם ממתקים ומבסמים יותר מן הבשר פמה מדרגות, ולכן אין צריך להם שחיטה, אלא רק באסיפה בעלמא שאוסף אותם מן המים הם מכשרים לאכילה, ולכן ניצוץ הקדשה שהם מגלגלים בדגים יוכל האדם לבררם על ידי אכילה בנקל.

ולכן משה רבנו ע"ה כשראה דחטאו ישראל חטא גדול בתאונה זו ששאלו בשר, אמר ודאי יש יכלת ביד השי"ת להביא להם בשר כפי ספקן, אף אם יביא להם בשר צאן ובקר שהוא דין, חושש שמא לא יהיו יכולים לברר ולהוציא ניצוץ הקדשה מן הבשר הזה, כיון דחטאו.

ולזה אמר הצאן ובקר ישחט להם ומצא

מעשי צדיקים

ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד (ח נה)

גביר גדול ומפרסם הגיע עם בנו אל הרה"ק **המגיד מטריסק** זיע"א, וחלה את פני הרבי שיתפלל על בנו שיצא לחפשי מעבודת הצבא, אמר הרבי למשמשו, "לייזר, תן לאיש הזה שלושה רובלים שאני חב לו".

המשמש לקח שלושה רובלים, הביא לאיש ואמר לו שהרבי אמר כי הוא חב לו, תמה האיש מאד ואמר, "אינני יודע שהרבי חב לי כסף". אמר לו הרבי, "זכר נא, היה זה כאשר הושיבו אותי בבית הסהר בקיוב ואתה היית עוד בחור.

בית הסהר וחדר המשפט היו למעלה ולמטה היה מטבח שבו הכינו מאכלים עבור האסורים, ואתה היית אז מלצר במטבח, כאשר שמעת שלמעלה בבית הסהר נכלא רבי אחד, כאב לבך מאד, והשתוקקת לעשות דבר מה למעני.

בעת שהגשפת כוס תה לשופטים הם ישבו ועיניו במשפטי, ושמעת שאמרו זה לזה כי לדעתם נקי הרב מכל הדברים שהמלשינים ספרו עליו, והם שוקלים לזכות אותו. מהרת תקף ללכת במסדרון קרוב לחדרי, וצעקתך, "הרבי חפשי, הרבי חפשי".

כטישמעתי זאת אמרתי למשמש, "לייזר, אתה שומע, התקים חלום האמת שספרתי לך הבקר, שראיתי שביים זה אצא זכאי בדיני. הבחור שהחיה את נפשי בבשורה טובה זו, יזכה שבניו יהיו חפשים מעבודת הצבא, וכשנצא מפה תתן לו מתנה שלושה רובלים.

עוד ביום הזה יצאתי לחפשי, החסידים מהרו והושיבו אותי במרובה ונסעתי לביתי, ולייזר שכח לתן לך שלושה רובלים, ועכשו קח לך את המעות שמגיע לך ממני ואל תדאג כלל, כי בעזר ה' כל בניו יהיו חפשים מעבודת הצבא, וכן היה. (סיפורי נפלאות מדולי ישראל)

הצאן ויקר יחטט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם (יא נב)
בהיותו משחר שלומם וטובתם של תלמידי

חכמים, עמד הרה"ק **רבי יעקב אריה מראדזימין** זיע"א לימנם בעז ובתעצומות והקפיד לבל יפגע חלילה מעמדם. רבי יצחק אייזיק גינזבורג, שוחט ובודק ממחה ירא שמים מרבים ותלמיד חכם מפלג ונצר לדורות של רבנים, היה מתלמידי הרה"ק **החידושי הרי"ם** זיע"א שהעיד עליו גדולות ונצורות.

בהיותו אלמן כבר שלושים שנה, דברו בו נכבדות עם בת למשפחת בלאט, אף בהיותה בת שבע עשרה שנה, חששה והלכה לשאל פי הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, אשר סמוך ידיו על השדוף, והאציל לה ברכת קדשו שתזכה לזרע של קימא ולפרנסה ברוח.

כל ימיה התדפקה על דלתות הצדיקים, לבקש על בעלה שהיה קשיש ממנה שיזכה לאריכות ימים ושנים. רבי יצחק אייזיק שמש כשו"ב בכפר ליד וורשה, אף לרגל ענים ומרודם של בני הכפר, לא הביאו אליו לשחיטה במשך שנה תמימה אלא שני אוזים וכמוכן שלא היה זה מקור לפרנסה.

במר לבו שפך שיחו לפני הרבי מראדזימין, שאל שמא ישנה מקומו ויחפש לו מעמד של שוחט בעיר גדולה, נענה הרבי, "אל תדאג, השאר במקומך ומן הערים ירוצו לשחט אצלך", הדבר נשמע רחוק מן המציאות, כי מה להם ליושבי הערים לחפש שוחט דוקא בכפר הקטן, אולם התחזק איתן באמונת צדיקים והאמין בה' ובמשה עבדו.

נעבר זמן קצר גזרה הממשלה והטילה מס גבוה על כל און הנשחט בעיר, מאחר והגזרה לא היתה על הכפרים, באו הכל לכפר של רבי יצחק אייזיק לשחט אצלו ויהי לפלא.

מאחר יותר עלתה מעמדו וכהו כשוחט דמתא בוורשה, בתחלה ראש הקהל שהיה נגיד וחסיד מפרסם לא הסכים עם הצעת המנוי, אז התערב הרבי מראדזימין ואמר לו כי ר' יצחק אייזיק הוא תלמיד חכם ירא ושלם, וראוי לכהן כשו"ב, וראש הקהל נתן הסכמתו למנוי הפך אפוא ר' יצחק אייזיק לאחד מעמודי התוף של הפשרות בעיר הגדולה, וגם

פרנסתו היתה מצויה בשפע. (הסבא קדישא מראדזימין)

לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא (יב ז)

לפני חג הפסח של שנת תקל"ב, שהה הרה"ק **רבי אהרן הגדול מקארלין** זיע"א בחצר רבו הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א, ובהתקרב החג, חשב רבי אהרן לחזר לביתו אשר בקארלין למשך ימי החג.

קדם נסיעתו נכנס לרבי דב בער להפריד ולקבל את ברכת הפרדה, אף משיצא את בית רבו לנסע לביתו, אמר הרבי לבני החבריא קדישא שלא יתנו לו לנסע לביתו, ואכן הם נגשו לרבי אהרן, ונסו לדבר על לבו שלא יסע.

משראו שאינם מצליחים למנעו מהנסיעה אמרו לו את האמת, כי הרבי בקשם למנע את נסיעתו. אמר להם, "הלא פטר אותי בברכת הפרדה", אף בכל זאת נכנס פעם נוספת לרבי, ואמר שנחוץ לו מאד לנסע לביתו לימי החג, אף החבריא מנסים למנע זאת ממנו.

אמר לו הרבי, "אם אתה רוצה לנסע לביתך, סע", שוב אמר הרבי לחבריא למנע מרבי אהרן את הנסיעה לביתו, כך חזר ונשנה הדבר פעמים ושלש, אף רבי אהרן לא שת לבו לדבר, למרות שראה כי אין זה דבר פשוט, נסע לביתו.

כאשר הגיעה הידיעה המרה למעזריטש, כי רבי אהרן הסתלק לבית עולמו ביום י"ט בניסן, נכנסו בני החבריא קדישא לרבי וטענה בפייהם, "מדוע לא אמר להם לפני החג את הטעם שבקש מהם שלא יעזבוהו לנסע, לו היה אומר להם, היו מעבדים אותו בכל כחם".

ענה להם הרבי, "מדוע תתפלאו, הלא בתורה הקדושה נאמר על משה רבנו עליו השלום, 'בכל ביתי נאמן הוא', נשאלת השאלה, מה שיך נאמנות בבית ה' הלא שם אין שום דבר גשמי שצריכים לו נאמנות, לא נתן לגב שם מאומה.

להגיד לי כל ענין השליחות שלכם, לבאר לי בבאור יפה שאוכל להבינם."

אז ה' עמי לחדר יפה ונעים, מקשט בתכשיטיו לא תשבע עין מלראות זאת, ואמר לי, "שב בני ואגלה לך ענין סתר, וזה השליחות שלי". לשבתי על כסא והוא ישב לצדי ואמר, "הנני מגלה לך מסתרים."

תדע שאני מהר"י בן לב, בעת שהייתי בחיים בזה העולם, ישבתי על כסא דין לשפט בין איש ובין רעהו ובאו אלי שני אנשים בדבר איזה משפט ויצא אחד מהם ח"ב, ולא רצה לצית הדין מחמת שהיה איש אלים.

הזהרתי אותו באזהרה הידועה ויצאתי, ברחוב העיר נגש אלי האיש שיצא ח"ב, והפה אותי על לחיי, ענין זה חקוק על עצמותי עד היום, ואין לו תקומה עדין, נגזר עליך שאתה מיוצאי צאצאיו לתקומו, ותהיה לו תקומה על זה.

נרתעתי ונשתוממתי, נשארתי כאבן דומם ערך רבע שעה, לאחר זה נגע בפי ואמר לי, "מה זה שתקת". התחלתי לבכות ואמרתי, "לא ידעתי במה אתקו אותי, כי אין לי ידיעה ביחודים וכונות".

אז אמר, "תדע שכן נגזר עליך, תקנה את הספר שו"ת מהר"י בן לב, ותלמד בו בקביעות עד שיהיה שגור בפיך מראשו ועד סופו, אז תהיה לו תקומה ויוכל לעלות ממדרגה למדרגה", אמרתי, "כמה אלמד התשובות הללו עד שיהא שגור בפי", והוא ענה, "לא פחות מארבע שנים".

אחר אמר עוד, שאקנה את הספר דוקא אצל הרב דאנטיפאלע שיש לו את הספר, שאלתי מדוע דוקא אצל הרב הזה, ואמר לי, "אגלה לך ענין זה, תדע שגם על אותו רב יש דברים למעלה."

הוא התחיל להדפיס באור על מסכתות תמורה ומעילה ולא קים את אשר התחיל, על כן מכרח הוא לתקן זאת, מהמעות שיקבל ממך עבור הספר מהר"י בן לב, יתחיל להדפיס את ספרו על הש"ס, ואכן רבי פנחס שלח לו את השו"ת, והוא למד בו. (הקדמת שו"ת מהר"י בן לב)

עלי, הלכתי לישן על מטתי, ובחלומי בא אלי בשנית אותו אדם עם שני אנשים עמו, ויאמרו שני האנשים, "תדע שזה חלום אמת ולא תאמר נואש".

השתוממתי מאד, אז קרא אלי האיש ואמר, "הוי מפשפש במעשיך, כי אני בשליחות מעולם העליון בא אליך", התחזקתי ואמרתי, "באיזה שליחות באתם אלי", אך מחמת הקול הגדול שדברתי עמו הקיצותי משנתי והנה חלום.

אמרתי עוד הפעם, חלומות לא מעלין ולא מורידין, בכל זאת מחמת שהיה לבי נוקפי ונפלה חרדה עלי, לא ישנתי עוד בלילה הזה, ביום כפור בכיתי מאד בכיה גדולה כפי שלא הרגלתי מעולם, לא ידעתי מה הבכיה שאני בוכה כל כך, ואמרתי בלבי, אפשר מחמת החלום.

עד שמיני עצרת לא בא אלי האיש בחלום, אז ישנתי בלילה תוך הסכה כמנהגי, בחלומי בא אלי עוד הפעם האיש בבגדי לבנים, ונרתעתי בהביטי אל גדל יפיו ומראהו הנורא מאד. אז קרא האיש ואמר לי, "הבכי שבכית ביום כפור הועיל מאד, עד ששלחוני להבינך ולהגיד לך אשר תוכל לתקו ולבטל הגזרה".

אמרתי לו, "לא ידעתי מה אתקו, ומה זה הגזרה", שתק האיש בערך רבע שעה, אז התחלתי לבכות בחלומי ואמרתי, "לא ידעתי מה החטא הגדול שחטאתי, עד ששלחו לי שלוחים מעולם העליון".

בכיתי הרבה בחלומי, ומחמת גדל הבכיה הקיצותי משנתי. בהקיצתי לא אמרתי עוד שזה רק חלום ודברים בטלים, כי ראיתי אשר דבר הוא. ביום שמיני עצרת הייתי בשמחה גדולה מאד, ולא ידעתי מה השמחה אשר מעולם לא הייתה לי שמחה כזאת.

בליל שמחת תורה כאשר ישנתי על מטתי, בא אלי בחלומי עוד הפעם האיש, זיו תארו נורא מאד ומעטף בלבנים, קרב אלי ואמר, "עד מתי יהיה לי טרחא עבורך, להגיע אליך ממקומי הנכבד".

התחזקתי ואמרתי, "בזכות התורה ובזכות התנאים והאמוראים שלמדתי אותם ויגעתי בהם, הנני מבקש מכם

אלא הפרוש הוא כי לא כל מה שרואים מגלים לבני אדם על זה שיך נאמנות, כמו כן פאן, בשל דאגתי לרבי אהרן, אמרתי לכם שתעכבוהו שישאר פאן בימי חג הפסח, ואז היה 'בת דינא, בטל דינא' (סנהדרין זה). והיה נשאר בחיים, אף לא הייתה לי רשות לגלות מה שאני רואה. (מזכרת סם הגדולים - קדושת אהרן)

ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה (יב יט) **בשנת** ה' אלפים ש"ה בעיר סלוניקי, עמד איש בליעל **שהרב יוסף בן דוד אבן לב** זצ"ל המכנה מהר"י בן לב הוציא פסק דין נגדו, וסתר לרב על לחיו לעיני קהל ועדה, איש לא מחה בעדו, משום שהיה עשיר גדול תקיף ואלים.

כאשר הגיע מהר"י בן לב לפני חנות של בשם אחד, קרע בגדיו ואמר, "שמו שמים על זאת", באותו לילה נכנס הבשם לחנות כשנר בידו והבחין בעכבר, כאשר נסה להתקרב אל העכבר, התלקחה הסחורה שבחנות, ופרצה דלקה גדולה.

בדלקה עלו באש פחמשת אלפים בתים של יהודים וכמה בתי פנסיות ובתי מדרשות, מספר ההרוגים הגיע לשלוש מאות וארבע עשר, כמנין ש-ד-י. שלוש מאות שלושים ושיש שנים לאחר הארוע בסלוניקי, פנה רבי מרדכי מאושמינא זצ"ל, שהיה בעל מופת מפרסם בגלילות ליטא והעלה הדברים על הכתב.

ב"ה יום ו' כ"ח שבט תרמ"א, פ"ק בוטען, לכבוד ידיד ה' וידיד נפשי וכו', **הרב פנחס מיכאל הרב דאנטיפאלע** וכו', הנני לספר לכם מעשה נורא, ומסתמא לא יגלה לשום אדם בעולם רק יצניעו במקום שאין יד אדם שולטת בו, או יקרענה לקרעים באפו שלא יתגלה לשום אדם בעולם.

בלמד את השעור הקבוע לי בליל ערב יום כפור, נפלה עלי תרדמה וישנתי, בחלומי בא אלי איש הדר בתאר פנים וזקנו מגדל, בהביטו אלי נרתעתי, הוא אחז בגדי ואמר, "מה לך נרדם, קום קרא אל אלקים".

נרתעתי מאד, ואיקץ והנה חלום, אמרתי חלומות שוא ידברו, אף בכל זאת היה לבי נוקפי וחרדה גדולה נפלה

פרשת בהעלותך

זיכוי הרבים

היה זה בערוב ימיו של רבינו החפץ חיים זיע"א, כאשר הגיעה אליו הבקשה מאת הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זיע"א, רבה של וילנא, לבוא אל העיר וילנא כדי לעורר את הלבבות ולחזק את בני ישראל לשמור על קדושת הבית היהודי. החפץ חיים, באותם ימים, מפני זקנותו המופלגת וחולשת גופו, כמעט ולא יצא מביתו, על אחת כמה וכמה שלא היה נוסע למרחקים ארוכים, כמו מראדין עיר מגוריו עד לויילנא הרחוקה. אולם אף על פי כן החליט החפץ חיים שעליו לנסוע ויהי מה. הוא אמר: אם רבי חיים עוזר מבקש, הרי שבוודאי עלי להיענות לבקשתו, מה גם שמדובר בעניין חשוב ביותר.

בני ביתו של החפץ חיים שידעו כמה טרחה וקושי יש בדבר, ושלא אף סכנה ממשית לבריאותו כרוכה בנסיעה זו, ניסו להניא אותו מהנסיעה. הם אמרו לו: היות ונסיעה מטלטלת שכזאת יש בה כדי להחליש את האדם מאוד, הרי שאין הם מוכנים לסייע בידו להגיע לויילנא. אולם החפץ חיים לא אמר נואש. הוא הגיב בקצרה והשיבם: אם כך, אסע לבדי...

החפץ חיים כמובן שהתכוון לדבריו במלוא הרצינות. הוא אמר ועשה. קם לאטו מהכסא, והחל מהלך לעבר פתח הבית. כל כך חלש היה החפץ חיים עד שלא היה מסוגל ללכת לבדו. את דרכו אל עבר הפתח עשה כשהוא נשען על קירות הבית, כשפניו אל הקיר וידיו נתמכות בקירות. כך הלך בקושי רב פסיעה אחר פסיעה, בנחישות ובתעצומות נפש.

גדהמו בני הבית לראות את רצונו העז של החפץ חיים לנסוע לויילנא והבינו כי בסופו של דבר ימצא החפץ חיים את הדרך להגיע לשם, והחליטו לחזור בהם ולסדר עבורו את כל הדרוש לו עבור הנסיעה. אדהכי והכי התברר שהמכונת היחידה שהיה ניתן להשיג בעיירה הקטנה, ראדין, לא הייתה כתיקונה וכי מכשיר החימום שהיה מותקן בה לא פעל. הימים היו ימי חורף קשה וקור עז, אך החפץ חיים לא נרתע. הוא הורה להכניס אל המכונת תנור קטן העובד על פחמים, ואף להציע בתוך המכונת כרים וכסתות, וכך הוא יצא לדרכו לויילנא. עם בוא החפץ חיים לויילנא הייתה המולה רבה בעיר. רבי חיים עוזר הגיע כדי לקדם

את פניו, וכל העיר געשה ורעשה למראה הצדיק הישיש שבא לעיר. עסקני העיר סידרו את הזמנים בהם ישא החפץ חיים מדברותיו לפני אלפי שומעי לקחו, כשהמקום שנקבע לכך היה בית הכנסת הגדול של העיר, שהיה בניין עתיק יומין ומרהיב עין.

מחצית השעה לפני הזמן שנקבע כבר היה היכל בית הכנסת מלא עד אפס מקום, ומשהגיעה השעה הנקובה נשאו את החפץ חיים כשהוא ישוב על כסא, עד הרחבה שלפני ארון הקודש. החפץ חיים דיבר בקול נמוך יחסית, ודבריו חזרו ונאמרו בקול רם על ידי אחד מנכדיו ועל ידי רבה של לומזא, רבי משה שצקס.

דרשתו של החפץ חיים נמשכה בערך כשעה, ובין הדברים והוא אמר כך: התורה הקדושה מצוה אותנו 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה'". עלינו להיות קדושים לפי שרבונו של עולם הוא קדוש ואנחנו עמו וצאן מרעייתו. חז"ל אומרים לנו, שאם אדם מקדש עצמו מעט, משמים מסייעין בידו ומקדשים אותו הרבה; אם אדם מקדש עצמו למטה, הרי שמקדשים אותו למעלה. זהו אם כן הכלל: מהשמים רוצים שנהיה קדושים ואף מסייעים בידנו להיות קדושים.

ברגש רב, סיפר החפץ חיים, את זכרונותיו מהעיר וילנא לפני שבעים שנה. הייתה זו עיר קדושה, עיר של תורה ויראת שמים, אולם היא השתנתה לחלוטין. אם בעבר היא הייתה קרויה בתואר 'ירושלים דליטא' הרי שהיא כבר איננה כזאת. הדורות הולכים ומתמעטים, ועם זאת שדור הולך ודור בא עדיין חובה עלינו לזכור שהתורה הקדושה נשאת תמיד וזאת התורה לא תהא מוחלפת. תורת ה' תמימה היא, ובכל הדורות חייבים לשמור על תמימותה, כדי שנשאר אותו עם קדוש.

אמשול לכם משל למה הדבר דומה: בבית בו הכל ישנים, אין ראוי לאדם לצעוק ולהעיר את הנרדמים. אולם אם פורצת דליקה בבית ושלהבות האש מאיימות על חיהם של הנמצאים בבית, בוודאי שאם יש אדם אחד ער בין הישנים, עליו לקום ולצעוק בקול גדול, להתריע מפני השריפה ולהקיץ את כולם. דעו לכם, המשיך החפץ חיים, שהריני כאותו אדם הרואה את האש מקיפה בתים רבים משל בני ישראל, בעוד שיושבי הבית שקועים בשינה עמוקה ואינם יודעים על הסכנה המרחפת להם. עלי אפוא

לצעוק בקול גדול כדי להעירכם. עורו ישנים משנתכם הקיצו מתרדמתכם!

עליכם לדעת שנסיעה זו מראדין לויילנא הייתה קשה עלי מאוד, אך משהדבר נוגע לחיי יהודים, לא מצאתי עצמי בן חורין. הרגשתי חובה בעצמי לבוא הנה ולהתריע בפניכם על הסכנה הרחוקה האיומה המצויה כאן. וכך המשיך החפץ חיים והרבה בדברים מרגשים היוצאים מן הלב, כשבסוף דרשתו פתח את ארון הקודש ולנוכח ספרי התורה בירך את כל הנוכחים בברכת כהנים באהבה.

כשחזר החפץ חיים לאכסנייתו הוא נח קימעא, והחל לקבל את הקהל שצבא על דלתות האכסניה ברצונם להכנס אל צדיק הדור ולבקש את ברכתו הנאמנה. בין הנכנסים היה אדם מבוגר יחסית שביקש להתיעץ עם החפץ חיים בעניין כלשהוא בו התחבט. החפץ חיים ענה לו על משאלתו בלבביות רבה, ולאחר שסיים לעסוק בכל הקשור לכך, פתח החפץ חיים והחל מדבר עמו בענייני אמונה ובטחון, לדעת שאין עוד מלבדו ושהכל נעשה בהשגחה פרטית.

כפי הנראה, מבין דבריו של אותו אדם מבוגר ניכר היה כי הוא זקוק לחיזוק בענייני אמונה, והחפץ חיים ניצל את ההזדמנות כדי להשריש בתוכו את ענייני האמונה ברבונו של עולם, שהיא עיקר הדת. לאחר כמה דקות הרגיש החפץ חיים שדבריו היוצאים מהלב נכנסו אל ליבו של אותו אדם ופעלו בקרבו אמונה פשוטה ותמימה, והוא נפרד ממנו לחיים ולשלום.

כשיצא האיש מהבית ראה אחד מבאי הבית כי רבינו מתפעל לעצמו מאוד והוא אף ממלמל לעצמו דבר מה. הבין האיש כי בוודאי דברים בגו והטה אוזן קשבת לשמע הדברים. או אז הוא שמע כי החפץ חיים אומר לעצמו: כל מסעי הארוך והקשה בהלון, מראדין ועד וילנא, ואף בחזור, מוילנא עד ראדין, כדאי היה בשביל זה שחזקנו יהודי אחד מוילנא.

התפעל השומע מאוד והוציא מכך מוסר השכל מעניין: כל הדרשה בפני אלפי השומעים, ספק אם היא מצדיקה את הנסיעה, שהרי מי יודע אם אכן הדרשה פעלה את פעולתה הלכה למעשה. אכן חובת השתדלות יש כאן כדי להציל את בתי ישראל, אך אין היודע האם אכן משימה זו הצליחה. מה שאין כן שיחה זו עם אותו אדם מבוגר,

בה הרגיש החפץ חיים כי היא פעלה את פעולתה וחיזקה את האיש בענייני אמונה, הרי שבשבילה לבד כדאית הייתה כל הנסיעה הקשה הלך ושוב. כי זיכוי הרבים, היינו אפילו אדם אחד שנזדכה על ידך, יש בה מעלה עצומה ונשגבה שאין בדומה לה.

אלא שדווקא מתוך מעלת זיכוי היחיד יכול אדם לדון קל וחומר בעצמו ולדעת את מעלת זיכוי הרבים. ושוב היה מעשה אצל רבינו החפץ חיים, שבא לפניו אברך בר אוריין ושאלתו בפיו: הנה הציעו לו לעלות על כסא הרבנות בעיר מסוימת, אלא שהוא חוכך בדעתו האם אכן כדאי לעזוב את הישיבה שבה הוא לומד עתה ולקבל עליו עול לימוד תורה ברבים, או שמא חייו קודמים וכל עוד יש ביכולתו להתעלות בעצמו בלימוד התורה וידיעת ש"ס ופוסקים מוטב לו שכך יעשה.

התפלא האברך מאוד בשומעו את החפץ חיים מסיחו לעניין אחר ופותח עימו בדיון נרחב לגבי עשיית מנעלים. פתח החפץ חיים בשאלה והתעניין: האם תדע כמה נוטל סנדלר בעבור זוג נעליים שהוא מייצר בבית המלאכה שלו? האברך, שרכש נעליים יותר מפעם אחת בחייו, ענה במהירות: מחירו של זוג נעלים עובר לעשייתו ביד הסנדלר עומד על שלושים רובל.

המשיך החפץ חיים ושאל: ומה הוא מחירו של זוג נעליים הנעשה במכוונות של בית חרושת? גם זאת ידע האברך והשיב: נעליים אלו שאינם עבודת יד נמכרות במחיר מוזל יותר של עשרים רובל.

כעת בחר החפץ חיים לאתגר את חשיבתו של האברך: כעת שאנו יודעים את מחירו של זוג נעליים מסנדלר מול זוג נעליים מבית חרושת, האם תדע לשער כמה מרוויח הסנדלר מכל נעל שהוא מכין וכמה מרוויח מנהל בית החרושת מכל נעל היוצאת מהמכונה שלו? התהרהר האברך ואמר: לדעתי הסנדלר מרוויח על כל זוג נעליים סכום של חמש עשרה רובל, ואילו מנהל בית החרושת מרוויח על כל נעל סכום של עשרה רובל.

החפץ חיים הקשיב בדריכות לתשובותיו המפורטות של האברך, ומשסיים שאל אותו שאלה מתבקשת: אם אכן הוא כדברך שהסנדלר מרוויח על כל זוג נעליים יותר מאשר הבעלים של בית החרושת, איך ייתכן שהסנדלר מרוויח את לחמו בקושי רב, עני ואביון הוא, ואילו מנהל מפעל הנעליים הוא עשיר מופלג ביותר?

תמה האברך על שאלתו של החפץ חיים

והשיב: תשובה פשוטה ביותר יש לשאלה זו: הסנדלר מוכר ביום אחד, לכל היותר, שני זוגות נעליים. לעומתו, המכוונות של בית חרושת חרושת פולטות מדי יום מאות רבות של זוגות נעליים. אין פלא איפוא שמנהל בית החרושת מרוויח פי כמה וכמה מהסנדלר?

חיך החפץ חיים ואמר לאברך: ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר תשובה כהלכה על שאלתך הראשונה: אמנם יתכן שבשבתך ללמוד בישיבה כדרך שעשית עד כה, הרי שלימוד התורה שלך הנעשה בהתמדה גדולה שקול כלימוד תורה של שניים או שלושה אנשים אחרים. אולם צא וחשוב כמה אנשים יכול אתה לזכות כשתעלה על כסא הרבנות ותמסור שיעורי תורה ברבים ותדריך מאות רבות של אנשים בדרך התורה - הלאו זיכוי הרבים שזכה כוחו גדול עשרת מונים. זאת עשה: קבל על עצמך את משרת הרבנות לזיכוי הרבים, וה' יצליח את דרכך לטוב לך כל הימים.

רבינו האביר יעקב זיע"א היה מפרש מקראות שנאמרו בפרשת השבוע (במדבר י א-ד): **'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוּצֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמִסַּע אֶת הַמַּחֲנֹת. וְתִקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַי כָּל הַעֲדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וְאִם בָּאֲחַת יִתְקַעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלַי הַנְּשִׂאִים רְאִשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל,** שיש בהם כדי להודיענו את מעלת אדם המזכה את הרבים.

כי הנה 'בחצצרות' הוא עולה בגימטריא 'שפתי', והתורה מזרת את האדם לשמור על שפתותיו מזוקקות ככסף, שלא יעסוק בהם בדברים בטלים אלא בדיבורי תורה ותפילה. ובמיוחד באה האזהרה לגדול העם, שעל ידי שישמור שפתיו מכל דופי יועיל לו בזאת בשעה שיקרא את העדה וידבר אליהם דברי מוסר ויראת ה', שאכן ישמעו לו ויקבלו את דבריו, ועל ידי כך בוודאי תתקבל תפילת העדה ותעשה רושם למעלה.

והנה בתפילה אנו מזכירים את אבות העולם, אברהם יצחק ויעקב, כדי שילמדו עלינו זכות ויבקשו עלינו רחמים, ואם אכן 'באחת יתקעו' ששפתי כולם יהיו ראויים והגונים, יזכו שיתקיים בהם 'ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל', הם אבות העולם שילמדו זכות עליהם.

ובכוונה תחילה הוציא זאת הפסוק בלשון 'ונועדו אליך' ולא אמר 'ונועדו אליכם', בלשון רבים, בדומה למה שנאמר 'ואם באחת יתקעו', כדי להודיענו מעלת גדול העם שהוא זיכה את הרבים, וכמו ששנינו (אבות פ"ה מ"ח) 'כל

המזכה את הרבים - זכות הרבים תלוי בו', וכיון שגדול העם הוא זה שתיקן את כל הקהל, שיהיו שפתותיהם מזוקקות ככסף, לפיכך זכות כולם תלוי בו, ובשל כך הודגש ונאמר 'ונועדו אליך', שהוא העיקר והכל תלוי בו.

את מעלת המזכה את הרבים, שיש בכוחו לעלות מעלה מעלה במדרגותיו הרוחניים, להוסיף מצוות ומעשים טובים, ואף מובטח הוא שלא יפול אחורנית בחטאים ועוונות, היה הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זיע"א הי"ד מוצא בדברי הפסוק בתחילת הפרשה (במדבר ח ב): **'דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְ אֵלָיו בְּהֵעֲלֶתְךָ אֶת הַנְּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת' ופירוש רש"י: ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב.**

כי הנה ידוע מה שפירשו בספרים הקדושים את דברי הפסוק (זכריה ג ז): **'וַיִּתְּתִי לָךְ מִהֶלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה,** שהמלאכים הם הקרויים 'עומדים' לפי שהם עומדים תמיד באותה מדרגה, ואינם יכולים לעלות או לרדת ממנה. לעומת זאת, האדם קרוי 'מהלך' שכן הוא יכול ללכת ממדרגה רוחנית למדרגה אחרת, אם לטוב ואם למוטב חלילה.

בכל אחת מבחינות אלו, 'מהלכים' מול 'עומדים', יש מעלה וחסרון ולא ראי זה כראי זה: המלאך שהוא 'עומד' אינו יכול ליפול ממדרגתו לעולם, אם כי הוא אינו יכול לעלות ולהתעלות למדרגה גבוהה יותר מזו שהוא נברא בה. לעומת זאת, האדם שהוא 'מהלך' יכול אכן להיות הלך וגדול עד למדרגות גבוהות מאוד, אולם הוא גם יכול ליפול ממדרגתו לדיוטה נמוכה ותחתונה.

אמנם יש אופן בו גם אדם 'מהלך' יכול לזכות לשתי המעלות הללו גם יחד: שיוכל רק לעלות מבלי יכולת לרדת, וזה על פי מה שאמרו חז"ל שכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ונמצא שהצדיק המזכה את הרבים יש בו תרתי למעליותא ולטיבותא: יכול הוא לעלות מעל מעלה והוא גם מוגן שאינו יכול ליפול ממדרגתו.

זהו מה שרמז לנו רש"י בלשונו הקדוש: אדם שהוא מזכה את הרבים, בבחינת 'בהעלותך את הנרות', להדליק ולהעלות את נשמות ישראל לשורשן, 'אל מול פני המנורה' - שמעלה הייתה לפני המנורה, שיש לו עוד מעלה: 'שעליה הכהן עומד ומטיב' - שעל ידי זה הוא יכול לבוא למעלת 'עומד', כמלאך שאינו נופל ממדרגתו, מחד גיסא, 'ומטיב' ולהטיב את מעשיו ולעלות למדרגות רמות, מאידך גיסא.

מלוך יקירן ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבן עזרא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֵר־הָא

חֹזֵר־הָא דְאֹרֵי־הָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

כפי הענוה זוכים לתורה

במעשיו אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו אומרים לו אפילו יתוש שפל קדם אותך ונברא לפניך. ועוד אמרו שם, שכשם שיצירתו של אדם אחר בהמה חיה ועוף, כך תורתו מתפרשת אחר תורת בהמה חיה ועוף. ויש לפרש הכוונה שסיבת בריאת האדם באחרונה היא כדי שלא יבוא להתגאות, ויתן אל ליבו שאפילו יתוש בזוי נברא לפניו, וזהו המשך דברי המדרש, כשם שיצירת האדם באחרונה כדי להביאו לידי ענוה, כך לפי הענוה שבקרבנו זוכה לתורה, אבל אם מסיח דעתו מכך שיצירתו היתה באחרונה ואינו נוהג בענוה ושפלות, אינו זוכה לתורה.

כן (במדב"ר יג ג) 'ושפל רוח יתמוך כבוד' (משלי כט כג), זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך, ועל ידי כך תמך הקב"ה כבודו עליו ונתנה עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה, כמה דתימא (שמות יט כ) 'וירד ה' על הר סיני'. וכתב בפני דוד להחיד"א (יתרו אות ט) ש'סיני' בגימטריה 'ענוה', וכנ"ל שמכך שהשרה הקב"ה את שכירתו על הר סיני הנמוך, ילמדו לומדי תורה לסגל לעצמם את מידת הענוה.

האדם נברא באחרונה כדי שישפיל עצמו
ובמדרש אמרו (ויק"ר יד א), אם זכה אדם

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (יב ג). בענין הענוה אמרו חז"ל (תענית ז.) שלפיכך נמשלו דברי תורה למים כמו שכתוב (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים', ללמדנו שכמו המים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אינם מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה.

הר סיני רמז לענוה

וכן אמרו (סוטה ה.) לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני. וגם במדרש אמרו

מילתא דפליאה

דרך המלכות של הרה"ק מרוז"ן ע"ה

דרכו של הרה"ק מרוז"ן ע"ה שהיה מסתיר את שפלותו וענוותנותו בהנהגת המלכות.

שלמה המלך ע"ה אין כבודו מחול

עוד הסביר, שמשה רבינו היה בבחינת רב לישראל, ובודאי היו מחויבים לנהוג כבוד ויקר לפי רום חכמתו, אלא שלרוב ענוותנותו מחל משה רבינו על כבודו, ולכן היתה עיקר תפארתו במידת ענוותנותו אחר שמחל בה על כבודו, אבל שלמה המלך ע"ה לא יכול היה לנהוג בענוה כי אף אם ימחל על כבודו הרי הוא מלך ואין כבודו מחול, ועל כן אי אפשר לשבח אותו במידת הענוה כי אם במידת החכמה שהיה מופלג בה.

דווקא מי שיש לו כלל המעלות יכול להשתבח

במידת הענוה

ויש להוסיף ולומר, שבודאי גדול מה שנאמר במשה רבינו ממה שנאמר בשלמה המלך, ועל דרך שנאמר (דברים לד י) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה', כי מידת הענוה גדולה לאין ערוך מן החכמה, והרי לא כל אדם יכול להתהדר במידת הענוה, כי מי שאין בו שום מעלה טובה מה יתרון יש בענוותנותו, וכי במה יכול הוא להתגאות. ועל כגון זה רגילים לומר אין ענוה אלא אחר היכולת, ומי שמצויות בו מעלות כמו חכמה ועושר וגבורה, ובכל זאת הוא מכניע עצמו הוא הראוי להיות נקרא עניו ושפל, והרי משה רבינו היו בו גם חכמה וגם גבורה וגם עשירות, וכיון שכן היתה ענוותנותו דבר שיש בו ממש, ומשום כך גדולה היתה ענוותנותו של משה מחכמתו של שלמה.

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (יב ג). ידוע שדרכו של הרה"ק רבי ישראל מרוז"ן ע"ה היתה להנהיג עצמו בגינוני מלכות, והיתה הנהגה זו לפלא בעיני הרבה מחכמי וצדיקי דורו, כי לא היתה דרך זו נהוגה בקרב הצדיקים, וכשנפגשו פעם הרה"ק מאפטא ע"ה והרה"ק מרוז"ן ע"ה, תמה בפניו הרה"ק מאפטא על דרכו שמתנהג בדרך כבוד ומלכות.

השיב לו הרה"ק מרוז"ן, הנה מצינו במשה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל, ואילו שלמה המלך ע"ה היה החכם מכל, וצריך להבין כי החכמה והענוה קשורות הן זו בזו, וחכמת האדם נבחנת כפי מה שהוא עניו ושפל ברך, כי השוטים דרכם להיות בעלי גאווה, כמו שנהוג לומר שכל שוטה הוא גאותן וכל גאותן הוא שוטה, וקשה אם כן מדוע נזכרה הענוה אצל משה רבינו והחכמה אצל שלמה המלך, הרי החכם מכל הוא גם העניו מכל וכן החכם מכל הוא גם העניו מכל.

אלא בודאי המידה המשובחת ביותר היא הענוה אחר שנשתבח בה משה רבינו ע"ה, כמו שכתב הרמב"ם ע"ה בפירוש המשניות (אבות פ"ד מ"ד): 'ויש לך להתבונן ממה רבינו, אשר נשלמו בו המעלות השכליות והמדעותיות כולן, נוסף למדרגתו בנבואה, אב בחכמה, אב בנביאים, אב בתורה, ושיבחו ה' מן הכל במדת הענוה לבד, אמר 'והאיש משה עניו מאד', ואילו הגאווה והגדולה היא המגונה והגרועה שבמידות. אבל שלמה המלך לא נזכרה בו הענוה כי לרוב חכמתו הטמין את ענוותנותו בגינוני מלכות, כדרך שמטמינים את האוצרות היקרים באשפה שאין אף אדם מחפש שם, ועל חכמה זו שיבח הכתוב את שלמה 'ויחכם מכל האדם', שהעלים את שפלותו וענוותנותו בדרך המלכות. בכך מבוארת

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הבוטח בה' אינו חסר מאומה

במעשים גשמיים לקבל הברכה, כי בעולם הטבע צריך להתנהג מעט בחוקי הטבע כדי להכין כלי לקבל השפע, כי הכל מאיתו יתברך אלא שאין הקב"ה משנה לחינם סדר הטבע שבעולם, וזהו רצונו שיתנהג העולם בדרך הטבע ובוה זוכה האדם לברכת שמים, כמו שכתוב (דברים טו יח) 'וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה', הרי שברכת ה' תחול על מעשי יד האדם אשר הם ההכנה והכלי לשרות בהם הברכה. ובוה יתבאר הכתוב (תהלים צ"ז) 'ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננהו', שבמעשי ידינו מכינים אנו את הכלי לקבל את נועם ה' וברכתו, אך ישים בטחונו בה' שיהיה העסק הזה סיבה ראויה לקבלת ברכת ה'. ואם הרויח והצליח בעסקיו יאמר 'הרווחתי בעזרת ה' יתברך', כמו שכתוב (שם ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'.

יהא רגיל לומר 'אם ירצה ה' שזו העצה לסייעתא דשמיא בגשמיות ורוחניות

וזהו פירוש הפסוק 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', כי האדם מרבה לחשוב מחשבות ולהגות תוכניות, אבל אין קיום והצלחה למחשבותיו אם אינו מערב בהם שם שמים, להיות שם שמים שגור על פיו להשליך על ה' יהוה שסייע בידו להוציא מחשבתו אל הפועל, וכמו שמסיים הפסוק 'ועצת ה' היא תקום', על ידי 'היא' שיאמר תמיד בפה מלא א'ם 'ירצה ה' שם, אזי עצתו תקום ותצליח בסייעתא דשמיא.

כן הוא הדבר גם בשלימות רוחנית שהאדם מבקש להעפיל אליה ופעמים נראה לו שמעכבים בידו לעלות ולהתעלות, אך גם כאן יחזק בלבבו האמונה התמימה שהקב"ה נמצא ודואג לכל מחסורו, וכאשר יעשה הוא המוטל עליו בהשתדלות להשגת רוחניות יזכה לברכת ה' בכל אשר יעשה ויצליח להתעלות מעלה מעלה.

כל צרכי, ואם היה צריך לי הדבר בודאי היה לי.

אמונה תמימה כמו פתי

וזה יסוד הביטחון להאמין בלב שלם כי כל מה שיש לי וכן מה שאין, הכל מוכתב מלמעלה והכל לטובתי, ואף אם נראה כי חסר הוא משהו יש לו להאמין בפשיטות כי ה' יתברך 'עשה כל צרכי ואינו חסר דבר. ובוה השתבח **הבעל שם טוב הקדוש** ואמר קודם הסתלקותו, מניח אני כל חכמתי ותבונתי כדי להאמין בה' באמונה פשוטה ותמימה. ואפילו שכתוב (משלי יד טו) 'פתי יאמין לכל דבר', מכל מקום איני חושש להיות פתי, שכן כתוב (תהלים קטז ו) 'שומר פתאים ה'". ומן השמים בודאי ישמרו על הבוטח על ה' ומשליך כל יהבו עליו, שלא ייכשל מחמת אמונתו.

ביטחון מביא ברכה על האדם

בכלל דביקות האמונה בה' יש לדעת בבירור שכל מאורעותיו ומעשיו תלויים בהנהגת ה' עמו, ואשר על כן כל פעולה שרוצה לעשות בין דבר קטן ובין דבר גדול, יאמר קודם 'אעשה זה אם ירצה השם', וסימנך בפסוק (משלי יט כא) 'ועצת ה' היא תקום', 'היא' ראשי תיבות א'ם 'ירצה ה' שם, ועל ידי כן 'תקום' עצתו. כן אם ירצה לעשות איזשהו משא ומתן, כגון לקנות או למכור סחורה, יאמר בפה מלא 'אני בוטח בה' ומקווה בזו הסיבה ישלח לי השם יתברך מזונותי וצרכי'.

כי מידת הביטחון היא כלי מוכן לקבל ברכת שמים, וכפי מה שהאדם בוטח בה' ומייחל אליו כן הוא זוכה להתברך בכל צרכיו, כמו שכתוב (תהלים לג כב) 'יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך', כפי מה שייחלנו לך כן נזכה להיות 'חסדך עלינו', וכן נאמר (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', כפי מה שבוטח האדם בה' כן יהיה ה' מבטחו ויעמוד לישועתו.

ההשתדלות הינה האמצעי שבו משפיע ה' על האדם ברכה

אמנם צריך גם האדם להשתדל

והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר (יא ד). המאמין בה' יתברך ובוטח בו אינו מתלונן על שום דבר בעולם, ותמיד הוא משנן לעצמו 'היפלא מה' דבר' (בראשית יח יד), 'היד ה' תקצר' (פסוק כג), ודומה בעיניו שיש לו כל צרכו בלי שום מחסור, ככתוב (תהלים לד יא) 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב'. גם אם הוא כן מרגיש בחיסרון מסוים הרי שהוא נותן אל ליבו שבודאי כך היא טובתו, כי אם באמת היה נצרך לאותו עניין בודאי לא היה הקב"ה מונע זאת ממנו, שכן 'אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט' (שמואל א' יד ו).

על כך מברך כל אחד מישראל בכל בוקר 'שעשה לי כל צרכי, ובודאי אין זו ברכה לבטלה, ואכן הקב"ה עושה כל צרכי האדם, ואם חסר לו דבר מה, הרי זה סימן שאינו נצרך לו ואין זה בכלל מחסורו שהרי 'אין מחסור ליראיו' (תהלים לד י).

וכך מביא **השפתי צדיק** (מקץ טו) דבר נפלא ששמע: היה אחד מיוסר ומדוכא מאד רחמנא ליצלן שבא להתנצל לפני **הרבי ר' בונים מפשיסחא ע"ה** שמברך בכל יום 'שעשה לי כל צרכי, והרי אין לו כלום ושמא חלילה וחס היא ברכה לבטלה. ענהו הרה"ק ז"ל: זהו צורך שלך שתהיה מקבל באהבה הנהגות ה' יתברך עמך, ובאמת זהו מצות 'תמים תהיה' (דברים יח ג), כפירוש רש"י ז"ל 'מה שבא עליך קבל בתמימות ולא תחקור' וכו'.

זהו שמצינו בפרשת המתאוננים **והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה**, האספסוף הם הערב רב שהתלוננו על ה' יתברך, אבל בני ישראל הכשרים לא היו להם שום טענות על הנהגת ה' בעולמו ובטוחים היו שאין להם שום מחסור וכל צרכיהם ניתנים להם מיד ה' הרחבה והמלאה. וכלשון הרה"ק **רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה** (זרע קודש ד"ה והאספסוף): שהערב רב התאוה ולא ישראל, כי איך שייך תאוה בבעל אמונה, כיון שבכל דבר שחסר לו אומר מסתמא איני צריך לזה, דאם לא כן, הלא אני אומר ומברך לו יתברך שמו 'העושה לי

שתי דרכים להתקרב לעבודת ה'

נבראת תחילה. ופירש בבאר משה לרבי משה מקוונ'ניץ ע"ה (בראשית) שדרכם של בית שמאי היתה להתבונן תחילה בגדלות השמים העליונים ומתוך זה יבוא להכיר שפלות עצמו, ואילו דעת בית הלל היא שיקדים להתבונן בשפלות הארציות ומתוך כך יגיע להתבונן בגדלות הבורא.

ויש להוסיף ולרמוז בדברי המדרש (ב"ר א טו) שלרבי שמעון בר יוחאי השמים והארץ נבראו כאחד, שנאמר (ישעיה מח ג) 'קורא אני אליהם יעמדו יחדו', וכיאר רבי אלעזר בן רבי שמעון כוונתו ששניהם שקולים כאחד. ולפי הנ"ל יבואר שלרשב"י הדרך הראויה בעבודת ה' היא לאחוז בשתי ההתבוננויות יחד, להתבונן גם בשפלות עצמו וגם בגלות הבורא, ומתוך כך יבוא לעבודת הבורא.

שתי ההתבוננויות משלימות זו את זו

ואכן השגת גדלות הבורא תלויה במידה שהאדם מכיר בשפלות עצמו, וכן להיפך כפי מה שמשיג גדלות הבורא מכיר בשפלות עצמו, וכמו רואים אצל משה רבינו ע"ה שעלה השמימה והיה שם ארבעים יום וארבעים לילה, והשיג בעליונים יותר מכל ילוד אשה, ומתוך כך הכיר בשפלות עצמו עד שנאמר בו והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. וזהו שהצטוו ישראל לעלות ולהיראות בעזרה ג' פעמים בשנה, ועל ידי שיראו גדלותו של מקום בבית המקדש יבואו להכיר בשפלות עצמם ויתעורר ליבם לעבודת ה'.

איזו התבוננות יקדים תחילה

אכן עדיין יש לדעת איזו התבוננות יש להקדים תחילה, וכידוע שהאחים הקדושים הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ע"ה והרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה נחלקו ביניהם בענין זה, האם להקדים תחילה את ההתבוננות בגדלות הבורא ומתוך כך יבוא לשפלות עצמו, או להיות תחילת העבודת בשפלות עצמו כדי שמתוך כך יכיר בגדלות הבורא. אמר להם רבם המגיד ממעזריטש ע"ה שהגם ששתי הדעות נכונות ואלו דברי אלוקים חיים, מכל מקום הקדמת ההתבוננות בשפלות עצמו היא מדרגה גבוהה שאין הכל ראוים לה, כי מתוך שיתבונן בשפלות עצמו עלול האדם ליפול ברוחו ויקשה עליו לחשוב בגדלות הבורא, על כן נכון יותר להקדים להתבונן בגדלות הבורא ומתוך כך ישיג גם שפלות עצמו. (ראה תשואות חן - ליקוטים ד"ה שמעתי).

ומהרי"ד מבעלזא נתן עצה לקיים דברי שניהם, להתבונן תחילה בשפלות עצמו ואחר כך בגדלות הבורא, ולשוב ולהתבונן עוד פעם בשפלות עצמו, ונמצא שהקדים שפלות עצמו לגדלות הבורא וגם להיפך, וירא שמים יצא ידי שניהם.

בית שמאי ובית הלל נחלקו בדבר

ובמחלוקת זו נחלקו כבר בית שמאי ובית הלל (חגיגה יב.), בית שמאי אומרים השמים נבראו תחילה, ובית הלל אומרים הארץ

שפלות עצמו וגדלות הבורא שני עבודות התלויות זו בזו

והאיש משה עניו מאד מפל האדם אשר על פני האדמה (תיב ג).

התעוררות האדם לעבודת הבורא תלויה בשתי התבוננויות, שיכיר בשפלות עצמו וגם בגדלות הבורא, ומתוך כך יבוא ליראת ה' ולאהבתו, כמבואר בדברי הרמב"ם (יסודי התורה פ"ב ה"ב), שמתוך ההתבוננות בנפלאות הבריאה יכול האדם להגיע לידי אהבת ה', על ידי ששיג שחכמת הבורא יתברך אין לה סוף ולא קץ, ומתוך כך יבוא גם ליראת ה' כשיכיר מיעוט ערכו וקטנות מעלתו, שהוא בריה קטנה ושפלה ואיך יעמוד לפני המלך הגדול.

שני תמידים כהלכתם

וכן פירש הרבי מרוז'ין ע"ה בנוסח התפילה 'שני תמידים כהלכתן', רמז לשני ענינים שנאמר בהם 'תמיד', האחד - 'שית' ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), והשני - 'וחטאתי נגדי תמיד' (נה א), שישים האדם תמיד לנגד עיניו שני ענינים אלו, לזכור תמיד מגדלות ה' יתברך, וגם לזכור תמיד פשעיו וחטאיו, ושניהם משלימים זה את זה, כי מזכירת הבורא בלבד יכול לבוא לידי גאות, ואילו משפלות עצמו עלול להגיע לעצבות, ולכן צריך להתחזק בשני הענינים כאחד.

תכלית ההסתר ללמד לאדם ללכת בכח עצמו

במדרגה רוחנית גבוהה ונעלה, והיו כל צרכיהם הגשמיים ניתנים להם בדרך נס, והיו ניזונים במזון שמלאכי השרת מסתפקים מהם, וכן כל צרכיהם הגשמיים היו מזוככים ונעלים, אבל מן השמים רצו להכין אותם לכניסתם לארץ, שעיקר העבודה בה הוא לעבוד את ה' מתוך הגשמיות והארציות, ולכן היה ארון הברית מתרחק מהם מעט מעט, כדי להכין ולהרגיל אותם לעבוד את ה' גם מתוך ההסתר והגשמיות. וזהו לימוד גדול למתחילים בעבודת ה' שפעמים שנופלים ממדרגתם, וצריכים להתחזק ולזכור שאין מרחקים אותם מן השמים, אלא שרוצים להרגילם לעבוד את ה' בכוחות עצמם.

שדוקא באופן זה התרגל להלך בלי עזרה וסיוע, כך צריך כל אדם לדעת ולהאמין שכל הקשיים הבאים עליו כל תכליתם כדי להרגילו להתעלות בעבודת ה'.

לימוד גדול למתחילים בעבודת ה'

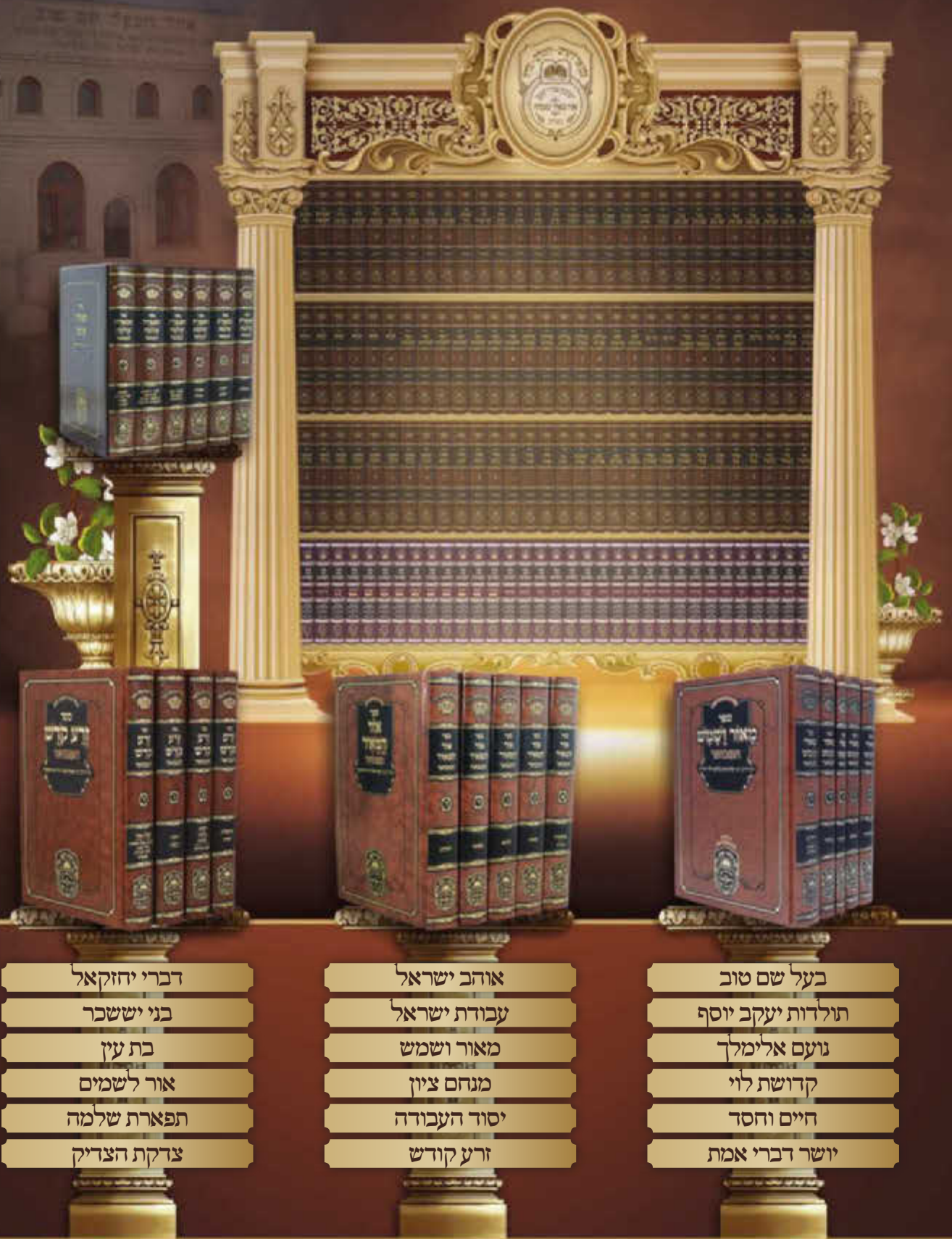
וכתב בשם משמואל (תר"ע ד"ה באופן) זהו שאנו מוצאים שהיה ארון ברית ה' מתרחק מבני ישראל בלכתם במדבר כנאמר וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלושת ימים, והרי הארון היה מורה דרכם ומיישר לפנייהם הדרכים, מכל מקום היה מתרחק מהם מהלך שלש ימים, לרמוז על התרחקות הקדושה והסתרתה מבני ישראל, כי בהיות בני ישראל במדבר היו כולם

ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (י לג).

כל יהודי עובד ה' מסתירים לו דרכו מן השמים, וצריך לדעת שכן היא הדרך שעל ידה מתחזק האדם להתמיד בעבודתו ולהוסיף עוז ותעצומות. וכך היה אומר הבעל שם טוב הקדוש ע"ה שהדבר דומה לנוהג שבעולם להרגיל באופן זה ילד קטן להלך בכוחות עצמו, שאביו מוליכו מעט ומסתלק ממנו כדי לנסותו ולהרגילו ללכת בעצמו, ובודאי הקטן מצטער באותה שעה בחושבו שאביו עזב אותו וסילק השגחתו מעליו, רק לאחר זמן כשיגדל הוא יבין

א. נראה כי כן דעת הרה"ק רבי זושא, כמו שכתב בבאר משה להרה"ק מקוונ'ניץ ע"ה (בראשית ד"ה במאי) שלמד מהרבי רבי זושא שתיכף בהשכמת הבוקר בהקיצו משנתו יתן לבו ודעתו לעיין ולהסתכל בגודל רוממות גודלות הבורא יתברך שמו. ובונועם אלימלך (תרומה ד"ה ועשית) כתב שבהשכימו בבוקר יתבונן ברוממות הבורא ובשפלות עצמו גם יחד.
ב. ראה בנועם אלימלך (ויצא ד"ה א"י ויצא) שכן היא הדרך הנכונה להקדים שפלות עצמו לגדלות הבורא, כמו שרמז תחילה 'סולם מוצב ארצה' להתבונן בשפלותו, ואחר כך 'ראשו מגיע השמימה' להתבונן ברוממות הבורא.

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com